

MAJ

LA VIDA ESPIRITUAL

1980

**QUOMO
ZWUENVE**

El Espíritu nos enseña a orar

Dios es Espíritu, y los que lo adoran deben hacerlo en espíritu y en verdad, nos advierte Jesús. Pero nosotros no sabemos orar como es debido, nos dice san Pablo: por eso, el Espíritu viene en ayuda de nuestra debilidad e intercede por nosotros con gemidos inefables. Recordemos que ese Espíritu es el que clama a Dios en nuestros corazones, llamándolo "Padre". Es así como Jesús nos enseñó a hablar con Dios, cuando sus discípulos le dijeron: Señor, enséñanos a orar!

Nuestra oración debe ser humilde y confiada. *Tenemos plena confianza de que Dios nos escucha, si le pedimos algo conforme a su voluntad, nos asegura san Juan. Y ésta es una de las características de la oración cristiana: no oramos para que Dios haga nuestra voluntad, sino para que El nos ayude a cumplir la suya. En otras palabras, no oramos para "cambiar" a Dios, sino para que Dios nos "cambie a nosotros".*

La oración cristiana no se agota en la súplica. Tenemos que orar, no solamente para pedir, sino sobre todo, para dar. Para dar a Dios lo que le debemos: nuestra alabanza por su inmensa gloria, nuestra acción de gracias por su inagotable amor, nuestro arrepentimiento por la falta de correspondencia a ese amor. Tenemos que orar para *ofrecernos como una víctima viva, santa y agradable a Dios, porque según san Pablo, éste es el culto espiritual que debemos ofrecer.*

Pregovori o zemlji

Zemlja je božja nevesta: hrani žive in varuje mrtve. (malajski)
Kdor matere zemlje ne časti, ta njenega sadu vreden ni. (slovenski)
Najhuje je za človeka, če ga zemlja v sebi ne trpi. (slovenski)
Zemlja hoče imeti tri reči:
dobrega delavca, dobro seme in dobro vreme. (italijanski)
Na vsaki zemlji ne raste pšenica. (slovenski)
Greh je pravdati se za zemljo:
ona nam vse da in vse vzame, ko se človek povrne v njo. (slovenski)
Pridelek je bolj sad dela kakor zemlje. (španski)
Bodi revež ali bogatin, vsak je matere zemlje sin. (slovenski)
Boljša je domača gruda kot na tujem zlata ruda. (slovenski)

Na prvi strani platnic: fotografija izvirne podobe Marije Pomagaj z Brezij

DUHOVNO ŽIVLJENJE

LETO 47

MAJ 1980

Marija, vzor žene in matere

Morda je globoko v svojem srcu vsak človek prepričan, da obstaja, da mora obstajati čisti ženski lik, žena brez madeža, vsa svetla in prosojna, polna miline in dobrote. To je ideal matere, ki ga nosimo v sebi. Želimo si, da bi bila naša mati taka, in zelo smo srečni če lahko ugotovimo, da se temu idealu približuje. Morda, navsezadnje, tudi fant išče v svojem dekletu čisto in dovršeno ženskost, polmlajen lik matere. Ta težnja pa se na presenetljiv način uresničuje v krščanstvu v podobi Marije, Jezusove matere.

Morda nam je ravno zaradi tega teženja k idealni ženskosti Marija tako daleč. Morda si jo ravno zato težko predstavljamo drugače kot kip, podobo ali medaljo. In vendar je bila Marija ženska iz krvi in mesa. Nevesta, žena, mati, vaščanka, žena z zelo navadnim življenjem. Od petnajstletne zaročenke do matere obsojenca na Kalvariji nam evangelij pove zelo malo; prikaže jo kot preprosto ženo, ki je blizu ljudem, ker je vsa odprta Bogu, kot ženo, ki ji je Bog odkazal izredno mesto v načrtu odrešenja. Ko je Marija prala plenice ali ko je šla na trg, ni imela na glavi svetniškega sija. Bila je ena izmed takih mladih žena, kot jih lahko še danes vidimo na Vzhodu. In vendar je angel tej deklici rekel „milosti polna“.

Tu je eden od tistih nedoumljivih paradoksov krščanstva, ki najgloblje težnje duha in najbolj človeške mite, ki spijo na dnu človeške zavesti, uresničuje v konkretnem, v zgodovinskem, v človeškem. (Že zaradi tega krščanstvo ne more umreti.) Tako je krščanstvo uresničilo pralik žene in matere v konkretni izraelski deklici, v Mariji. Ob oznanjenju ji angel pravi „milosti polna“. Kakšen izraz! Kdo

ni zapazil človeka, v katerem je zapazil to milostno prvino? V njegovem pogledu je neka svetloba, v njegovem značaju neka ubranost, iz njega veje neka dobrota, ki je ne srečamo pogosto. Tak človek nima nobene volje, da bi drugim gospodoval. Daje vtis, da biva zastonj. Da je tu samo kot dar za druge. Od drugih noče ničesar.

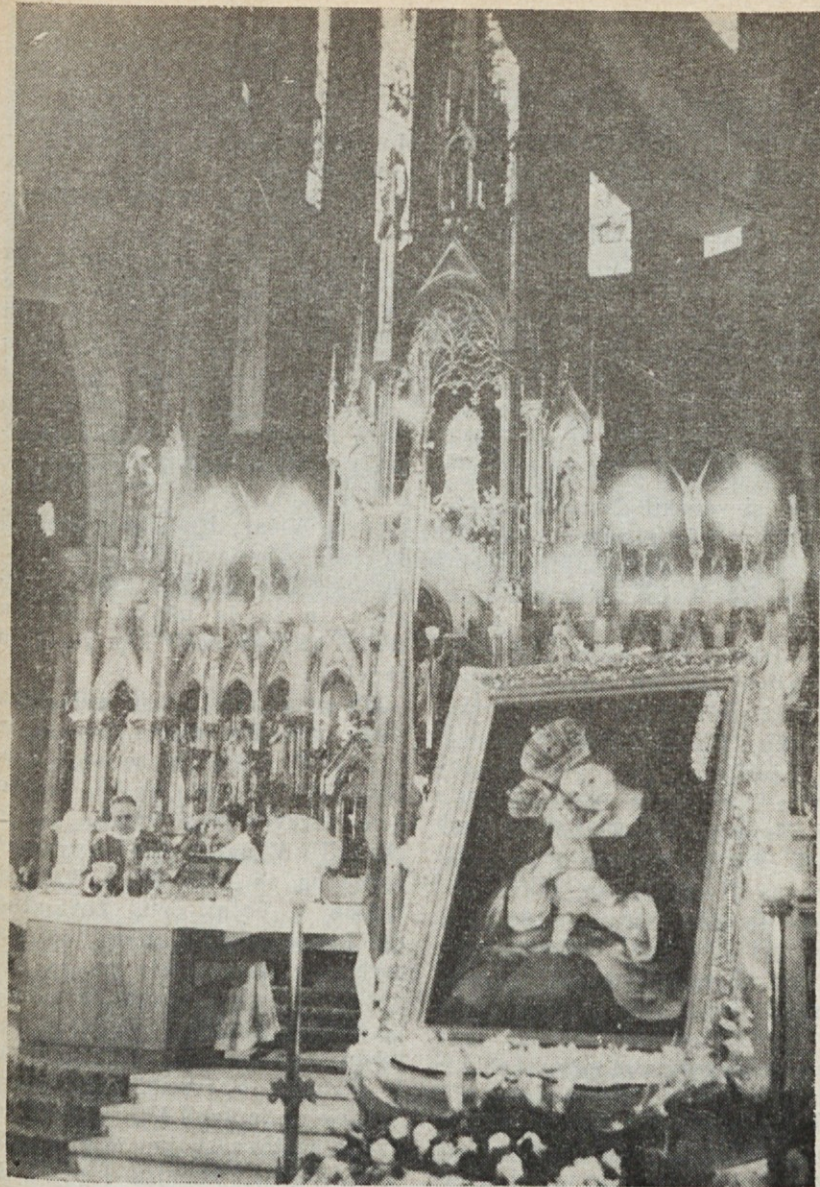
Brez dvoma je bila Marija taka že po svojem značaju. Brez dvoma je bila že po naravi polna milosti. Vendar je v njej še nekaj več. Cerkev je vedno čutila to, kar je v prejšnjem stoletju razglasil papež Pij IX., da je bila Marija od svojega spočetja prosta madeža izvirnega greha zaradi Kristusovega zasluženja. Se pravi, da je bila Marija prosta tiste skrivnostne krivde, ki se v njeni moči zapiramo vase, iščemo sebe, molimo sebe. Tiste krivde, ki zastruplja naša razmerja z Bogom in s človekom. Marija je bila od prvega trenutka svojega življenja vsa prosojna in urejena, popolnoma odprta Bogu in človeku.

Ne mislimo, da to Marijo odtujaše od nas. Že po naravi so „milostni ljudje“ silno priljudni, blizu drugim, polni razumevanja za sleherno človeško zablodo in stisko. Če pa je kdo še prost, kot je to Marija, tiste temeljne zmedenosti in zakrknjenosti, ki ji pravimo izvirni greh, potem to pri njej še posebej drži. To, kar nas odtujaše drug drugemu, je greh. Greh kvari naše medsebojne odnose. Greh nam brani, da bi se med seboj razumeli. Milost, dobrota, notranja urejenost — to nas druži, to nas zbližuje, to nam odpira srce in duha, da razumemo sočloveka in ga ljubimo. Marija nam je zato tako blizu, ker je polna milosti.

Na drugo nedeljo v maju bomo Slovenci v Argentini romali v njeno tukajšnjo največje in najpriljubljenejše romarsko svetišče, v Luján. Ob Mariji se bomo zbrali kot ob svoji skupni duhovni Materi. Počastili jo bomo z daritvijo sv. maše in pa z molitvijo in pesmijo. Zahvalili se ji bomo za njeno varstvo v preteklem letu in se ji priporočili za naprej. Prosili jo bomo, naj nas skrbno in ljubeče spremlja na življenjski poti, naj postaja zmeraj bolj vzor naših žena in mater, naj bedi nad našimi družinami, obljubili pa ji bomo še posebej, da bomo v družinah in osebno molili angelovo češčenje in rožni venec.

.....

Kako lahko je zatreči žive družinske navade, večkrat nepomembne šege. Na vprašanje o njihovem pomenu se ne da odgovoriti, če ni čutiti tople ljubezni. To ljubezen je treba skrbno negovati, zakaj ta ljubezen ni narava, ni življenjska navada, marveč kulturna dobrina kakor ogenj. In kakor ogenj tudi ljubezen lahko vedno znova vzplamti in gori na novih ognjiščih, dokler ne ugasne njena iskra. Frederik Buytendijk

Podoba Marije Pomagaj ob našem romanju v Luján

Slovenske Marijine božje poti

Letos obhajamo Marijino leto v Argentini. Maja bomo Slovenci v Argentini romali v Luján, avgusta v Lourdes, oktobra pa v Mendoza.

Zato predstavljamo našim bralcem slovenske Marijine božje poti, tiste svete kraje, kamor že stoletja romajo nešteti rodovi Slovencev iskat uteho in pomoč in pričajo, da smo Slovenci res Marijino ljudstvo.

Vseh slovenskih Marijinih božjih poti seveda nismo mogli opisati, za to bi morali napisati celo knjigo. Zgodovinarji domnevajo, da jih je v vseh časih bilo okrog tisoč. Izbrali smo osem največjih in najbolj znanih, nekaj večjih pa vsaj naštejemo: Barbana pri Gradežu, Blejski otok, Dobrova pri Ljubljani, Log pri Vipavi, Marija Nazarje v Savinjski dolini, Mengore nad Tolminom, Mirenski grad, Petrovče, Planinska gora na Notranjskem, Stara gora pri Čedadu, Strunjan, Šmarna gora pri Ljubljani, Žalostna gora pri Preserju in še mnoge druge.

SVETE VIŠARJE

Tudi Svete Višarje so starodavna božja pot Slovencev. Nad Kanalsko dolino, na višini 1780 metrov stoji v zavetju gorskih vrhov Mangrta, Nabojša, Viša in

Montaža, obdana s pisano preprogo gorskega cvetja in trdoživih macesnov, višarska božjepotna cerkvena.

Staro izročilo pripoveduje, da je leta 1360 neki pastir iz Žabnic iskal izgubljene ovce. Našel jih je na vrhu Višarij, kako klečijo okoli brinovega grma. Začuden pastir je zagledal v grmu lep lesen kip Marije z Jezusom. Odnesel ga je k župniku v Žabnice. Drugi dan je bil kip čudežno spet na Višarjah. Tudi naslednji dan se je ponovilo isto. Zdaj je župnik obvestil patriarha v Ogleju in ta je ukazal, naj na kraju, kjer so našli kip, sezidajo kapelico.

Od prve kapelice ni nobenega sledu več. Na drugo kapelo iz leta 1500 spominja sedanji kor. Leta 1807 je strela uničila lesene dele cerkve, toda kmalu so jo obnovili. V ognju prve svetovne vojne so se tudi Svete Višarje znašle v bojni črti. Zažigalna raketa je skoraj čisto uničila cerkvico, Marijin kip pa so odnesli v Žabnice. Potem je romal po mnogih krajih — Beljaku, Celovcu, Dravogradu in Mariboru. V obnovljeno svetišče na Svete Višarje se je vrnil leta 1925. Med drugo svetovno vojno je bilo svetišče zaprto, Marijin kip pa v župnijski cerkvi v Žabnicah. Po vojni so ga spet prenesli na Sve-

Milostna podoba Marije na Sveti gori pri Gorici

te Višarje. Leta 1960 so ob 600-letnici božje poti cerkev in okolico lepo uredili.

SVETA GORA

V osrčju Primorske, na gori Skalnici blizu Gorice, od koder je edinstven razgled na gorske vrhove od Kanina, Mangrta in Triglava do Nanosa in Snežnika ter na Vipavsko dolino in Kras, na Furlanijo in morje, je leta 1439. nastala nova slovenska Marijina božja pot.

Ustno izročilo natančno pripoveduje, kako je grgarska pastirica Urška Ferligojeva neke sobote tistega leta pasla na gori svojo čredo. Prikazala se ji je Marija

z Detetom v naročju in ji naročila: „Povej ljudem, naj mi tukaj sezidajo cerkev!“ Deklica je ubogala, toda spočetka je niso dosti poslušali. Ker pa le ni hotela odnehati, so se končno vdali tudi oblastniki.

Najprej so na kraju prikazovanj postavili začasno kapelico in vanjo postavili Marijin kip, ki se je ohranil do danes. Kmalu nato pa so sezidali cerkev iz rezanega kamna s tremi ladjami. Kip je zamenjala Marijina podoba, ki jo je leta 1545 daroval oglejski patriarh Grimani in ki jo častimo še danes kot Svetogorsko Kraljico. Ljudje so pričeli vedno bolj pogosto zahajati

na goro Skalnico, ki so jo poslej imenovali Sveta gora.

Sveta gora stoji na tleh, ki jim je zgodovina namenila hude preizkušnje. Usodo dežele in ljudi je delila tudi svetogorska Mati božja. Začelo se je s preganjanjem božjih poti za časa avstrijskega cesarja Jožefa II. Marijino podobo so prenesli v Solkan, cerkev pa je bila porušena. Spet so jo pozidali in dozidali še samostan in romarsko hišo. Toda prišla je vihra prve svetovne vojne in popolnoma razdejala svetišče in samostan na Skalnici. Sveto podobo so prenesli v Ljubljano. Po končani vojni je bila nekaj časa v Gorici, ko pa so na Skalnici sezidali novo cerkev, se je spet vrnila na goro. Vendar ne za dolgo časa. Med drugo svetovno vojno je našla zatočišče v Kostanjevici pri Gorici. Zdaj je spet na Skalnici in sprejema številne romarje kot stoletja poprej.

Dostop na Sveto goro je danes zelo preprost, saj je do vrha speljana lepa avtomobilska cesta.

GOSPA SVETA

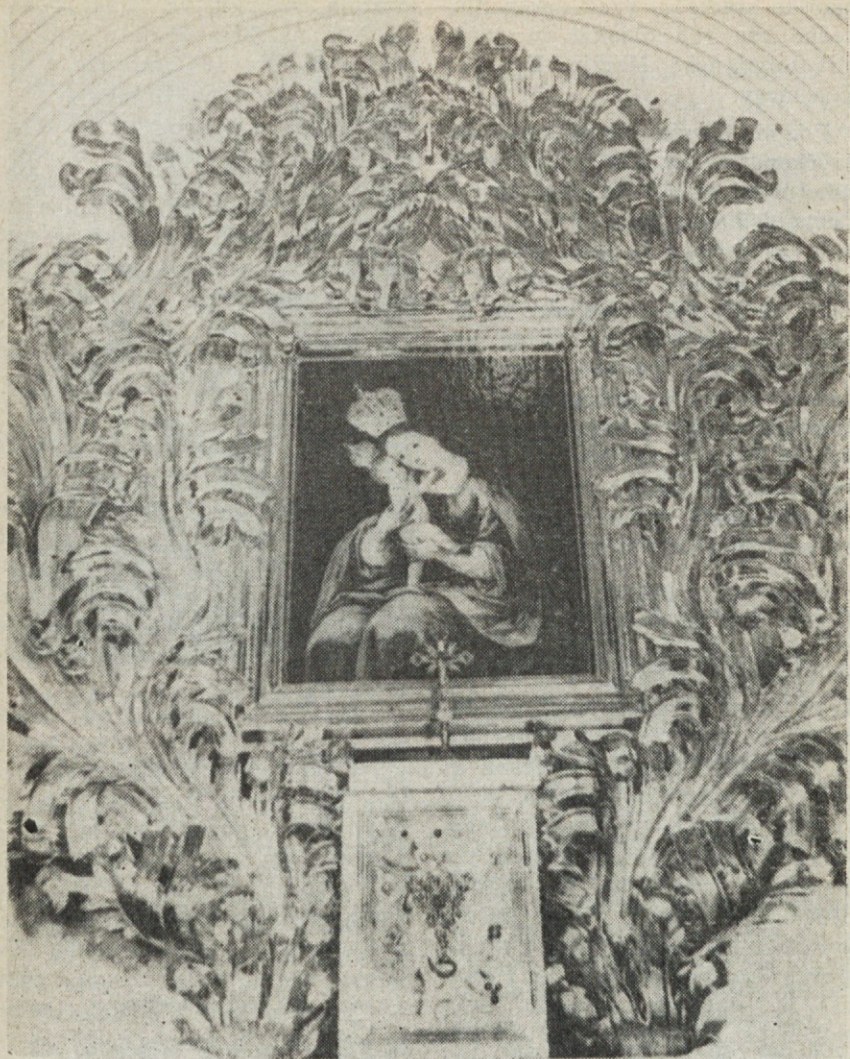
Za Barbano pri Gradežu je Gospa Sveta na Koroškem najstarejša slovenska božja pot. Stoji na vzpetini sredi Gosposvetkega polja, nedaleč od Celovca, glavnega mesta avstrijske Koroške.

Pred več kot 1200 leti jo je zgradil škof Modest, po rodu Irec, ki je na prošnjo slovenskega

kneza Hotimira prišel v Karantanijo in misijonaril med Slovenci. Svetišče, posvečeno Marijine-mu vnebovzetju, je postalo žarišče misijonske dejavnosti in Marijinega češčenja. Ohranilo se je dolgih šeststo let, v 15. stoletju pa so zgradili današnjo veličastno romarsko cerkev z dvema mogočnima zvonikoma.

Središče vsake božjepotne cerkve je njena milostna podoba. Pri Gospe Sveti je v glavnem oltarju lep Marijin kip iz belega marmorja. Marija sedi na pozlačenem prestolu in drži v rokah božje Dete. Nihče ne ve zagotovo, od kod in kdaj so kip prinesli. Davno izročilo pripoveduje, da je praški škof sv. Vojteh namenil ta kip nekam na Laško. Moža, ki sta kip vozila, pa sta v sanjah dobila naročilo, naj ga zapeljeta h Gospe Sveti, vendar se za to nista zmenila in sta peljala mimo. Toda konja sta se ustavila kar sama in moža sta povprašala, kje je Gospa Sveta. Tako naj bi bila Gospa Sveta dobila svoj milostni kip.

Rodovi Slovencev in njihovih sosedov so se zatekali po pomoč k sveti Gospe na griču. Vse do današnjih dni. Čeprav je pritisk nemških sosedov odrinil koroške Slovence od njihovega starodavnega cerkvenega središča in je danes Gospa Sveta že sredi nemškega življa, Slovenci še danes radi romajo tja in hranijo v srcih svetel in častitljiv spomin na to svojo starodavno božjo pot.

Takšen je sedaj okvir podobe Marije Pomagaj na Brezjah

BREZJE

Čeprav je svetišče Marije Pomagaj na Brezjah na Gorenj-

skem ena naših najmlajših božjih poti, je v zelo kratkem času postalo pravo vseslovensko ro-

marsko središče. Vsak veren Slovenec gre rad obiskat in počastiti brezjansko Marijo, Kraljico Slovencev.

Podoba brezjanske Marije z Jezuškom v naročju je čudovito umetniško delo. Naslikal jo je Leopold Layer leta 1814 v zahvalo za rešitev iz ječe. Pol stoletja je prelepa podoba visela v kapelici Marije Pomočnice v tedanji podružnici sv. Vida na Brezjah, nato pa so se pričela vrstiti številna ozdravljenja — Marija Tavčar iz Begunj, Marija Jan iz Zgoš, Neža Tavčar iz Mošenj, Marija Mulej iz Breznice, da omenjamo samo ozdravljenja od septembra do decembra 1863.

Od tedaj so pričele zahajati na Brezje dan za dnem množice romarjev, da bi se Mariji zahvalili za številna uslišanja, telesna ozdravljenja, spreobrnjenja in duhovne darove. Skromna cerkvice je kaj kmalu postala pretesna in začeli so zidati novo, tisto, ki jo vidimo danes — v renesančnem slogu z veličastnim pročeljem ter mogočnim zvonikom in kupolo. Stene nove cerkve so se začele polniti z zahvalnimi podobami in sloves brezjanske Marije Pomagaj je segel do skrajnih meja slovenske zemlje. Brezje so postale narodna božja pot Slovencev.

Zadnja vojna tudi brezjanski Materi božji ni prizanesla. Leta 1941 so Nemci izgnali frančiškane z Brezj in tudi podoba je

morala v begustvo. Nekaj časa je bila na Trsatu, nato v Ljubljani, do leta 1947, ko se je dokončno vrnila na Brezje.

RAKOVNIK

Svetišče Marije Pomočnice na Rakovniku pri Ljubljani je ena naših mlajših božjih poti, vendar zelo priljubljeno in obiskovano. Češčenje se je namreč pričelo šele jeseni leta 1901, ko so prišli na Rakovnik prvi Don Boskovi sinovi.

Začetek je bil sila skromen. Začasen oltarček Marije Pomočnice so po zgledu drugih podobnih salezijanskih postojank po svetu — vseh je okoli 300 — postavili v zasilni kapeli v gradu. Nato pa so pričeli z obširno akcijo za zgraditev Mariji primerne svetišča.

Kronist je zabeležil tele datume v zgodovini rakovniške božje poti: leta 1903 je bil blagoslovljen kip Marije Pomočnice, ki je zdaj na velikem oltarju. Leta 1904 je bila slovesna blagoslovitev temeljnega kamna. Delo je šlo urno spod rok, dokler ga ni ustavila prva svetovna vojna. Šele šest let po vojni — leta 1924 — je bilo svetišče dokončano, opremljeno in posvečeno.

Danes je svetišče Marije Pomočnice na Rakovniku zelo lepo urejeno. Mnogo umetnostno vrednih dragocenosti je v njem. Predvsem so občudovanja vredne stvaritve akademskega slikarja

Marijina podoba pri Gospe Sveti

Staneta Kregarja — oltarna slika Dominika Savia v kapeli na levi strani krstilnice ter prižnica z upodobljenimi štirimi evanģelisti. Načrt oltarja sv. Dominika Savia je izdelal arhitekt Vlado Gajšek.

NOVA ŠTIFTA

Ob vznožju Travne gore, na enem izmed ljubkih gričkov, ki se dvigajo nad Ribniško dolino, stoji že skoraj tristo let lepa romarska cerkev Nova Štifta. Umetnostni zgodovinarji jo cenijo

kot enega najlepših kulturnih spomenikov 17. stoletja v Sloveniji.

Zidali so jo polnih trideset let in se pri načrtovanju zgledovali po znani romarski cerkvi v Lodi blizu Milana. Osmerokotna stavba nosi 27 metrov visoko kupolo. Glavni oltar s kipom Marije Vnebovzete stoji v posebnem prostoru, ločenem od osrednjega dela in se prav tako dviga v 16 metrov visoko kupolo. Zelo lepa je tudi zunanost cerkvene stavbe. Obdajajo jo lepo obokani hodniki, kjer so nekoč spovedovali. Del teh hodnikov so pred kakšnimi sto leti prezidali v „svete stopnice“, kar v naši cerkveni arhitekturi pomeni pravo redkost.

Čeprav je božjepotna cerkev Nova Štifta še sorazmerno mlada, ima za seboj dovolj burno zgodovino. Jožefinske reforme tudi njej niso prizanesle, saj je bila zaprta in izpostavljena tatovom in roparjem. V našem stoletju sta jo zadeli kar dve nesreči. Leta 1925 jo je hudo požar kodoval ogenj. Komaj so jo pozidali in popravili, že je izbruhnila druga svetovna vojna in topovi so ji razdejali streho, kupolo in glavni oltar. Samo kip Matere božje je ostal nepoškodovan.

Vsa leta po vojni so Novo Štifto nenehno obnavljali in popravljali in tako je dobila v celoti svojo prvotno podobo.

Nova Štifta je komaj dvajset minut oddaljena od Ribnice.

Svete gore so nedvomno najstarejša božja pot na ozemlju Slovenije. Pisani viri jo omenjajo prvič leta 1265. Tedaj je namreč graščak Oton Kunšperški v listini, ki je bila napisana na Svetih gorah, podaril svojo vas Razbor sestram dominikankam v Studenicah. Prvotna Marijina cerkev pa je bila zgrajena že mnogo poprej, saj so bile Svete gore staro bogoslužno mesto še v poganskih časih.

Kljub svoji dolgi in slavni zgodovini pa Svete gore mnogi današnji Slovenci komaj poznajo. Odmaknjene so od velikih poti in ne ponašajo se s kakšnim posebnim zunanjim bliščem. Skrite so med vrhovi, ki ločijo brežiško ravnino od obsotelskih dolin. Prav v tem je tista privlačna posebnost te stare slovenske romarske poti. V čudoviti gozdni okolici z lepim razgledom na Kozjansko, Obsotelsko in Hrvatsko Zagorje uživajo romarji v izredni domačnosti, odmaknjenosti od hrupnega prometa in v sveti zbranosti sredi nepotvorjene božje narave.

Tudi Marijin milostni kip je posebnost zase. Na prestolu sredi cerkve kraljuje ter ima za celo garderobo obleke iz blaga, ki jih prinašajo Marijini častilci z vseh koncev in katerih najstarejša sega še v poznobaročni čas.

Približno v istem času kot sedanja gosposvetska cerkev je nastala ena najlepših cerkva na Slovenskem, božjepotna cerkev na Ptujski ali Črni gori. Na severozahodnem obronku Haloz, na gričku ob robu Ptujkega polja se dvigajo zidovi mogočnega gotškega svetišča z značilnimi potemnelimi zidovi, vidnimi daleč.

Tudi o nastanku te cerkve gre iz roda v rod staro izročilo. Eden od vurberških grofov da je imel slepo hčerko in z ženo sta se nenehno priporočala Mariji, da bi otrok spregledal. Nekega dne se je deklici med molitvijo povrnil vid. Pred seboj je zagledala svetlobo, šla za njo in prišla na vrh Črne gore. Srečni oče se je iz hvaležnosti odločil, da bo na tem mestu sezidal veliko Marijino cerkev. Zgodovina pove, da so cerkev po zaobljubi pričeli zidati ptujski grofje leta 1398, sodetovale pa so tudi druge grofovske rodbine, o čemer pričajo grbi na oboku glavne ladje.

Cerkve na Ptujski gori je eden najvidnejših slovenskih kulturno zgodovinskih spomenikov. Ima obliko dvoranske trodelne gosposke cerkve. Polna je umetnin, največja dragocenost pa je iz celega kamna izklesan relief Matere božje, ki nosi na levici božje Dete, z desnico pa drži plašč, ki ga razgrinjajo trije angeli. Pod plaščem se stiska množica ljudi, ki so se zatekli v Marijino varstvo.

SVETO PISMO

Nad dobroto
prvih učencev
se proži
mavrica.
(Le v množi
pisanih barv
zna govoriti
njen beli pokoj:
o temna,
globoka,
kot vosek mehka
modrina v njej!)

Glas,
ki so ga v sebi
prisluškujoč
nosili,
tiho pisanje Duha,
besede
zelene doline
so pod lokom mavrice
s tišino polagali
v svete
knjige.

A vse, kar so mogli
izreči,
je bilo
kot skromen skalnat otoček,
ki se vedno zazira
le v svet pod seboj:
v korale na robu vodá,
v školjke in morske zvezde,
v gibko
rdečkasto rastlinje,
tja, kjer se začena
vesolje drugačnih oblakov,
drugačnih pesmi,

sonc,
poti.

Vse na otočku
le v vodo strmi,
le školjke,
alge,
le morsko tišino
in luč
govori.

VERA

Zapisane
besede svetih knjig
še vedno hodijo
v svoji rdečini
skozi rodove,
zamikajo se v globine.

Ko jim pospremim
pogled,
glej: morje v dnu biti,
moje morje;
v moje školjke
se zazirajo
besede pisma,
v moja polja
koral,
v moja
drugačna sonca in pota.

Pod besedami pisma,
znotraj besedi,
se mi v vršanju Duha
morje odpre,
moje morje,
zašumi,

kot se pod težkim glasom
violončela
moja žalost,
žalost brez dna,
prebudi.

In skozi vse rodove
ob besedah pisma
morje,
isto morje
motnordeče
šumi,
govori.

MOLITEV

Saj ne morem
spregovoriti pred Tabo,
če mi Ti prej
ne prebudiš
spečo sredino.

Tvoj klic
in moj odgovor
sta v toplem
sijanju dna
eno:
eno dihanje
ene ljubezni,
moj dih
iz Tvojega diha,
moja prosojnost
iz Tvoje.

Glej, vse v meni
bi rado govorilo
to dihanje dna:
misli bi govorile,
čakajoče
podobe v duhu,
roke bi rade govorile,

ustne
bi spregovorile,
bi rade do kraja izgovorile
šumot
sredi srca.

A vse lahkomodre,
plahe
podobe molitve,
njeni zadržani
vodenovijolični gibi,
vse besede
so le rahel,
komaj zaznaven odmev
težkega
dihanja dna.

Dihanje v dveh.
Kjer ga ni,
Kaj so še
molitve?
Osamele
vode na sipino;
ni več alg v njih,
ni brezdanje
zamolke moči,
morje,
večno morje
v njih
več ne šumi.

MILOST

Milost je Kristus v meni,
ki v blaženosti
z menoj strmi,
ko mi razkriva
Očeta.

Milost je Kristusov Duh,
ki me vihti

in vendar tiho
prerojeva
za novo
tujo in hkrati domačo
deželo.

Milost je srečavanje
na novih potih,
pogovor
pred novimi
zamolklordečimi
gorami,
umiranje v novi
temni
cvetoči

smrti.

Zanjo, glej,
se mi dno spreminja
v živo oko,
v prisluškujoč
začuden sluh,
v kraj novih
zdravordečih vonjev,
novih
prozornih
prepajajočih dotikov,
svetlega okušanja
pri novi
mizi.

Jaz in mnogi drugi že vrsto let čakamo na teh tleh, da bi se razmere v domovini toliko uredile, da bi se lahko vrnili. To in ono se je spremenilo, a nazaj meni še ni mogoče. Tukaj lahko skladno živim s svojim prepričanjem kot svoboden človek, gori pa bi mi bilo to nemogoče, živel bi samo vegetativno, vegetativno-animalno. Meni je to premalo. Moji tamkajšnji prijatelji in znanci so preplašeni, osamljeni in molčijo. Jaz pa sem tukaj (v Trstu, op. DŽ), lahko rečem, sredi slovenskega kulturnega življenja. — naj me še tako žeja po planinah, a duhovno sem vendarle živ. *Vinko Beličič*, Prelistavanje poldavnine.

— Moja glavna skrb in želja je, da bi otroke vzgojil v slovenskem in krščanskem duhu: v duhu, v katerem sem dorasel sam in ki se mi zdi vreden življenja.

— V Jugoslaviji je devetdeset, petinosemdeset procentov ljudi, ki so verni.

Na to nisem odgovoril. Reči bi bil moral, da je vera tam zatirana, ne more pa se braniti. Tudi se nisem takoj spomnil, da bi mu navedel imena tistih učiteljic, ki so zaradi svoje vernosti zgubile službo. Ob tehtanju raznih moralnih vrednot je on zlasti poudarjal varnost države. Jaz sem rekel, da je zame, kot sploh za vsakogar, ki izpoveduje idealistični svetovni nazor — poglobljena vrednota vera, več kot država pa je narod, kajti „državne meje začrtujejo ljudje in so spremenljive, narodne meje pa so takorekoč stalne.“

V. Beličič, Prelistavanje poldavnine

Ob smrti nadškofa Pogačnika

„Podpisani“ — tako začenja pok. ljubljanski nadškof dr. Jožef Pogačnik svojo okrožnico, s katero je predstavil vernikom novega ljubljanskega nadškofa in metropolita dr. Alojzija Šuštarja — „sem v letu 1977 v skladu s koncilskimi priporočili predložil svetemu očetu prošnjo, naj me razreši službenih vezi z ljubljansko nadškofijo, ker sem dosegel starostno mejo 75 let. Sv. oče Pavel VI. mi je odgovoril, da naj ostanem ljubljanski nadškof do imenovanja naslednika. Tako sem še dve leti in pol vodil nadškofijo...“

Ko je to pisal, prav gotovo ni slutil, da se je njegovo življenje že stekalo in da ga je tudi Gospodar življenja sklenil razrešiti vezi telesa. V torek 25. marca 1980., na praznik Gospodovega oznanjenja, je nenadoma umrl. Zdi se, kot da mu je Kristus hotel reči: „Ljubljanski Cerkvi si preskrbel naslednika, izvršil si svoje poslanstvo, pridi sedaj po plačilo, saj si zvesto služil Bogu, Cerkvi in ljudstvu.“

Ni mu bilo dano, da bi ob škofovskem posvečenju položil svoje roke na novega nadškofa, kar si je gotovo iz srca želel. Bog je sklenil drugače in kdo se more protiviti njegovi sveti volji? — Ljubljanska nadškofija pa je do-

živela to, kar je značilno za življenje: eden odide, drugi pride. Nihče ni nenadomestljiv, vsakdo pa pomemben v božjih načrtih.

Pred tremi leti je ljubljanska škofija slavila zlato mašo dr. Pogačnika. Tedaj je bilo o njem marsikaj povedano. Ozrimo se sedaj ob njegovem odhodu s tega sveta še enkrat na njegovo življensko pot, obenem pa se seznanimo z nekaterimi njegovimi mislimi in pogledi, ki so bili značilni za njegovo dolgoletno služenje v vinogradu ljubljanske nadškofije.

POT DO DUHOVNIŠTVA

Rodil se je 28. septembra 1902 v Kovorju na Gorenjskem, v družini kmeta in mlinarja. Po domači šoli je postal gojenec Marijanišča v Ljubljani, kjer je ostal do mature na klasični gimnaziji v letu 1922. Z lahkoto si je osvajal znanje predmetov in prejemal v šoli same odlične ocene. Zelo se je zanimal za domače in tuja slovstva. V tistih letih ga je tudi zamikal pesniški svet. Leta 1931 je te svoje pesmi izbral in jih izdal pri Celjski Mohorjevi družbi z naslovom „Sinje ozare“. Ko je leta 1970 na povabilo iste knjižne založbe pripravil novo zbirko z naslovom „Pes-

leti 1929 vrnil domov. Dve leti prej, 25. julija 1927, pa je bil v Innsbrucku posvečen v duhovnika.

DUHOVNIŠKA LETA

Škof Jeglič je mladega duhovnika poslal v Kranj za kaplana, kjer ga je z veseljem sprejel zlasti dijaški rod. Po treh letih je prišel Pogačnik v Ljubljano. Za to si je prizadeval zlasti pisatelj F. S. Finžgar, ki je bil župnik v Trnovem, obenem pa urednik Celjske Mohorjeve družbe. Finžgar se je namreč že dolgo oziral po človeku, ki bi mu lahko prepustil skrb za tako pomembno delo. Tako je Finžgar z letom 1934 izročil Pogačniku uredništvo družinske revije „Mladika“ in knjig Mohorjeve družbe.

Leta 1937, ko se je Finžgar odpovedal župniji v Trnovem in se upokojen preselil v svojo hišo, je tudi Pogačnik nehal biti trnovski kaplan. Prav po Finžgarjevem posredovanju je Pogačnik postal ravnatelj Marijanišča. Ta vzgojni zavod je obsegal sirotišnico z ljudsko šolo, srednješolski konvikt v posebnem poslopju in učiteljišniški dom, ki je nastal prav po Pogačnikovi zamisli. Poleg vsega tega pa je bila v posebni hiši še gospodinjska šola in velika ekonomija.

Poleg obveznosti v zavodu pa so ostali novemu marijaniškemu ravnatelju še druge dolžnosti, kot verouk na učiteljišču in kas-

mi mladih let“, je zbirki „Sinje ozare“ dodal še nad 20 novih pesmi. Čeprav je kasneje pesnikovanje opustil, mu je pa za vselej ostala ljubezen do pesniškega izraza in besede ter čut za lepoto v govoru.

Po maturi se je odločil za duhovniški poklic. Vodja Marijanišča, stolni prošt Andrej Kalan je vplival, da je ta odlični gojenec, namesto da bi študiral na ljubljanski teološki fakulteti, odšel na slovečo teološko fakulteto v Innsbruck. Ostal je tam sedem let, kjer je z doktoratom končal svoj bogoslovni študij in se po-

neje še na Trgovski akademiji ter vodstvo Marijine dijaške kongregacije. V teh letih je napisal še dve veroučni knjigi: o verskih resnicah za šesti in o svetovnem nazoru za osmi razred srednjih šol.

Malo pred koncem zadnje vojne v januarju leta 1945 je Pogačnik postal kanonik ljubljanskega stolnega kapitlja. Nove razmere po zmagi komunistične revolucije so naravno dale tudi njegovemu delu nov slog. Treba je bilo pridigati in spovedovati ter poučevati krščanski nauk, treba je bilo versko oskrbovati po več župnij ter se soočati z izbruhi protiverške nestrpnosti. Leta 1950 je prevzel vodstvo bogoslovnega seminšča in ga vodil dve leti. Od pomladi 1951 je bil tudi škofov delegat, kar mu je dalo vedno več možnosti pomagati pri vodstvu škofije.

Čeprav je Pogačnik v letih revolucije pod Finžgarjevim vplivom s precejšnjo kritičnostjo gledal na protikomunistično borbo, ki jo je bil naš narod za svojo versko in politično svobodo pa mu kljub temu po letu 1950 ni bilo prizanešeno z zaporom. Kot dr. Lenič ali prof. Šolar je okusil s premnogimi drugimi sobrati trdoto komunističnih ječ. Tedaj je nastala med duhovniki pikra šala: „Moraš biti pač slab duhovnik, da te še niso zaprli.“

Po nekaj letih je spet prišel na prostost, notranje prekaljen in potrjen kot „confessor“ (pri-

čevalec) v zvestobi do Cerkve. Ko je v decembru 1959 po smrti škofa dr. Gregorija Rožmana postal apostolski administrator škof Anton Vovk redni ljubljanski škof, je takoj imenoval Pogačnika za svojega generalnega vikarja, jeseni 1962 pa si ga je zaradi obo- lelosti zaželel tudi za svojega pomožnega škofa. Res je Pogačnik 28. februarja 1963 prejel iz Rima imenovanje za pomožnega škofa, v škofa pa je bil posvečen na cvetno nedeljo 7. aprila 1963. V Pogačnikovem življenju se je tako pričelo zadnje in najbolj pomembno obdobje služenja Cer- kvi.

NADŠKOF IN METROPOLIT

7. julija 1963 je nadškof Vovk umrl na posledicah težke slad- korne bolezni. 5. aprila 1964 ga je Pogačnik nasledil na vodstvu ljubljanske nadškofije. Za svoje škofovsko geslo si je izbral Kri- stusove besede: „Glej, tvoj Sin!“ Iz koncila je izšel novi nadškof in koncil je po njem zaživel med verniki.

Prva njegova skrb je bila, da so se hitro prevedli in izdali vsi koncilski dokumenti. Poskrbel je za prevode vseh bogoslužnih knjig, ki so dosegle svoj vrhunec s Slovenskim misalom in Molit- venim bogoslužjem. Veliko si je prizadeval za ustanovitev pasto- ralne revije „Cerkve v sedanjem svetu“. Na njegovo pobudo so poleg obstoječih katehetskega in

Orač za plugom (Lojze Perko)

liturgičnega sveta nastali še duhovniški, pastoralni, glasbeni, pastoralno-sociološki in umetniški svet. Ni pozabil misijonov in ne ekumenizma.

Pogačnik je za ljubljansko škofijo, ki šteje že 780.000 prebivalcev, ustanovil kar 18 novih župnij, blagoslovil prek 20 novih župnišč in posvetil skupaj s pomožnim škofom Leničem nad 80 novih oltarjev. Obiskal je v teku svojega škofovanja prav vse župnije (298), nekatere že večkrat. Leta 1971 je ljubljanska nadškofija dosegla višek v številu bogoslovcev in sicer 132. Žal se je nato začel hiter upad duhovnih poklicev. Potrošniški duh vedno bolj žanje tudi med slovensko

mladino. Visoko je tudi število duhovnikov, ki jih je posvetil. Približalo se je številki tristo.

Ko je papež Pavel VI. s posebno bulo ustanovil 22. novembra 1968 za Slovenijo posebno cerkveno pokrajino, je postal Pogačnik njen metropolit. Po tem letu se je njegovo delovanje raztegnilo tudi izven meja njegove škofije. Od leta 1968 do 1970 je vodil kot podpredsednik škofovsko konferenco jugoslovanskih škofov, leta 1969 se je udeležil simpozija evropskih škofov v Churu v Švici ter leta 1975 še simpozija v Rimu. Ko je bil leta 1971 ustanovljen Svét evropskih škofovskih konferenc (CCEE), je bil v odbor izvoljen tudi nadškof Pogačnik, za tajnika pa prelat

dr. Alojzij Šuštar, danes novi ljubljanski nadškof.

V tem času je tudi veliko potoval. Bil je v Sveti deželi, Fátimi, dvakrat v Lurdu, večkrat je vodil romanja v Rim. Naše izseljence je obiskal v Kanadi, ZDA, Angliji, večkrat v Franciji. V Sev. Ameriki je posebej obiskal Baragove kraje in spodbudil marquetteškega škofa, da je začel škofijski postopek za Baragovo beatifikacijo. Sam pa je doma začel postopek za beatifikacijo škofa Janeza Gnidovca.

Zadnja njegova močna doživetja so bila vseslovensko romanje v Rim k sv. očetu Janezu Pavlu II. v sredi oktobra 1979, imenovanje dr. Alojzija Šuštarja 26. februarja letos za njegovega naslednika ter proslava 60-letnice teološke fakultete v Ljubljani 10. marca 1980. Ob tej priložnosti je prejel častni doktorat te fakultete.

Petnajst dni nato ga je Bog odpoklical k sebi. Našteli smo nekaj njegovih vidnih del in mejnikov v njegovem življenju. Ker pa zunanja dela dostikrat ne izrazijo tega, kar nekdo misli in doživlja v sebi, naj za zaključek objavimo še nekaj njegovih misli, ki jih je izrazil svojim so-bratom v svojih okrožnicah.

NADŠKOF SVOJIM DUHOVNIKOM IN VERNIKOM

Molitev in žrtev. Prvo dušno-pastirsko delo je molitev, drugo

žrtev, tretje je šele delo. Mlačnosti v župniji je redno kriva pomanjkljivost pastirja v pre-mišljevanju in molitvi. Duhovnik, ki ne prekleči mnogo časa pred tabernakljem, bo vrtnar, ki si-cer seje in sadi, pa nič ne zaliva. Apostolska molitev pa mora biti združena z zatajevanjem, z žrt-vami. Največ bodo vredne maj-hne, pogostne, na zunaj nevidne odpovedi. Reformo Cerkve je tre-ba začeti z reformo, to je s spre-obrnitvijo samih sebe.

Duhovnik bodočnosti. V prvi vrsti bo moral iskati izgubljene ovce. Z veselim uboštvom in celi-batom bo svetu pričal, da mu Kristus, ki se mu je vsega dal, zadostuje. Vzor dušnih pastirjev je še vedno sv. Janez Vianney. Živo je veroval v Kristusa in ga ljubil ter ga hotel dajati dušam. Sredstva za to je uporabljal pre-prosto klasična, pa vedno veljav-na: evharistijo, oznanjevanje, mo-litev in pokoro.

Župnija. Do zadnjega koncila smo v njej gledali bolj njeno zunanjo lupino: ozemlje z žup-nijsko cerkvijo in svojim dušnim pastirjem. To je pravna oprede-litev, toda njeno duhovno jedro je drugje: župnija je del božjega ljudstva, ki je med seboj pove-zano v veri, bogoslužju in ljubez-ni, vodi pa jo škofov zastopnik, župnik. Ni dovolj, da se v župniji mnogo in živahno dela, treba je tudi mnogo moliti. Zato imajo tudi skupne pobožnosti, kakor

rožni venec, križev pot, litanije, vobče vse udomačene pobožnosti v župniji neprecenljiv pomen. Strašna duhovna škoda bi bila, če bi jih župnik omalovaževal ali celo odpravljaj. Tudi „pobožno ženstvo“ je v župniji važen, nujno potreben duhovni element.

Notranje življenje. Po vsem svetu se širi sekularizem, težnja, ki hoče Boga povsod spodrivati. Pri duhovniku se ta težnja izraža v čim večjem enačenju s svetnimi ljudmi. Proti temu je uspešno zdravilo gojenje notranjega življenja, ali drugače rečeno, tesna povezava s Kristusom. Z drugimi besedami to pomeni, da stalno vse presojava v luči vere in evangelija ter se ravnamo po Kristusovem vzgledu. Praktično se to pokaže ob vprašanju: „Kaj bi Jezus sedaj storil na mojem mestu?“ Pomembno je tudi, da se notranji človek pri apostolskem delu ne zanaša na svoje sposobnosti in talente, temveč le na božjo pomoč, zato za blagoslov svojega apostolskega dela tudi veliko moli.

Avtoriteta. Danes govorijo o tem, naj bi bila Cerkev demokratično urejena. Popolna demokracija v Cerkvi ni mogoča, ker je Cerkev božja ustanova, ne pa svetna tvorba. Bolj kot demokratičnost je treba v Cerkvi poudarjati bratstvo, najvišji zakon v Cerkvi pa mora biti ljubezen. Neki red v Cerkvi mora biti. Zato je potrebno spolnjevati odlo-

čitve in spoštovati smernice njenega vodstva. Sv. Janez Bosko se je vedno zavzel, kadar je svojim gojencem govoril o papeštvu. „Ljubimo rimskega papeža“, jim je pravil. „Vsak njegov nasvet in še bolj vsaka njegova želja nam bodi ukaz. Imejte za sovražnike vere vse tiste, ki z besedo ali s pisanjem napadajo papeževo oblast in skušajo spodkopati pokorščino in spoštovanje, ki ga dolgujemo, njegovi učiteljski besedi.“ Kjer je papež, tam je Cerkev, tam je Kristus.

Zakoni božjega kraljestva. Prvi je ta, da božje kraljestvo raste iz milosti. Edino Bog je, ki rešuje svet po Kristusu. Mi smo le slabotno orodje v njegovih rokah. Od tod izhaja neobhodnost molitve, liturgične in zasebne. Drugi zakon je, da božje kraljestvo raste iz malega, skromnega, drobnega, ponižnega dela, iz peščice ljudi. Tretji zakon so znamenja, ki morajo spremljati rast božjega kraljestva. Ta znamenja so pričevanje ljubezni in krščanskega življenja. Slednjič raste božje kraljestvo po zakonu križa. To je temeljni zakon krščanstva.

Žena v Cerkvi. Danes se je žena zenačila z možem v zakonu, družini, v zasebnem in javnem življenju. Uveljavlja se ne kot tekmovalka z možem, temveč s svojo svojsko ženskostjo. Zato je treba ženo čim bolj vključiti v laiški apostolat. Ta apostolat naj najprej opravlja v družini, ki

je Cerkev v malem. Tam vrši službo splošnega duhovništva, najprej učiteljsko in preroško službo, n. pr. da otroke uči verskih resnic, potem duhovniško službo, npr. da z otroki moli, skrbi za družinsko molitev, otroke blagoslavlja in jih pokriža, preden gredo spat; pa tudi vodstveno službo s tem, da otroke navaja živeti po Jezusovem nauku. Ženo je treba nadalje vključiti v župnijski pastoralni svet, ji izročiti skrb za bolnike, onemogle in zapuščene v župniji, skrb za krasitev in snaženje cerkve, nadzorstvo otrok pri maši in procesijah. Iznajdljivi župnik bo zlahka našel še mnogo drugih načinov, da bo sodobno ženo vključil v župnijski apostolat in imel v ženi vsestransko pomočnico.

Konec neke dobe. Doba splošno krščanske družbe je na Vzhodu pa tudi na Zahodu zatonila. Tudi pri nas. Pa brez vsakega domotožja: tudi sedanji čas moramo z vsem srcem ljubiti, ker se tudi v njem izraža tiha božja volja. Zgodovina (mi verni ljudje pravimo temu Bog) nas je postavila v sedanji apokaliptični čas silnega tehničnega napredka in vr-

toglavega življenjskega utripa. Postavila nas je v ta majhni, a ljubi slovenski prostor z njegovimi tegobami. Verni ljudje v tem času in prostoru nočemo biti kaki nergači in točiti solzá nad idilično preteklostjo. Raje se hočemo pogumno spoprijeti z vso veselo in žalostno vsakdanjostjo.

— — —

Nadškof dr. Jože Pogačnik se je z njo spoprijemal zlasti od maja leta 1945. Nove razmere ga niso strle, tudi mu ne vzele poguma. Držeč se Pavlovega navodila: „Samo, da se Kristus oznanja“, je gradil božje kraljestvo kljub ateističnemu režimu, potrošniški miselnosti in splošni moralni razrvanosti novega rodu. Zaupal je v svojega vodnika Kristusa, naslanjal se na njegovo Mater, bil neomajno povezan z rimskim papežem. S sv. Pavlom bi lahko rekli: „Dober boj je dobojeval in vero ohranil“, tako sebi kot dobršnemu delu našega naroda. Zato je bil gotovo deležen krone pravice, ki mu jo je naklonil ob odhodu v večnost pravični Sodnik. Z njim se tega veselimo vsi, ki smo bili priče njegovega pogumnega pričevanja in zvestega služenja.

Jože Jurak

.....

Danes zjutraj, na praznik Gospodovega oznanjenja, je naš dolgoletni nadškof dr. Jože Pogačnik lepo opravil v škofijski kapeli sveto mašo s praznično homilijo. Ko je opravil še zahvalo po maši, je odšel v svojo sobo in nekaj minut za tem mirno v Gospodu zaspal, ko mu je prej novi nadškof podelil odvezo in sveto maziljenje, pomožni škof pa je ravno takrat bil pri oltarju.

Nadškof Alojzij Šuštar, 25. marca 1980

Število prebivalcev v ljubljanski nadškofiji

STANJE 31. MARCA 1979

Na osnovi podatkov Statističnega zati stanje prebivalstva v nadškofiji letopisa SRS 1979 je mogoče prikazati po dekanijah.

<i>D e k a n i j a</i>	<i>1 9 7 1</i>	<i>1 9 7 9</i>	<i>r a z l i k a</i>		
Lj. - mesto	213.145	258.732	45.587	+	21.4%
Lj. - okolica	32.269	38.009	5.740	+	17.8%
Radovljica	56.464	60.784	4.320	+	7.7%
Kranj	71.469	80.686	3.119	+	9.5%
Škofja Loka	32.716	35.835	2.749	+	11.3%
Kamnik	24.267	27.016	5.750	+	19.5%
Domžale - Moravče	29.552	35.302	474	+	2.8%
Litija	16.751	17.225	828	+	3.8%
Zagorje	21.546	22.374	3.082	+	12.8%
Vrhnika	24.126	27.208	602	+	3.9%
Cerknica	15.392	15.994	92	+	0.5%
Ribnica	19.816	19.908	1.095	+	6.6%
Kočevje	16.640	17.735	1.091	+	5.8%
Grosuplje	18.830	19.921	339	—	3.7%
Žužemberk	9.275	8.936	67	+	0.3%
Trebnje	23.447	23.514	669	+	2.1%
Leskovec	31.421	32.090	4.611	+	12.5%
Novo mesto	36.900	41.511	957	+	3.9%
Črnomelj	24.263	25.220	89.711	+	12.5%
NADŠKOFIJA	718.289	808.000	149.808	+	8.7%
SLOVENIJA	1,727.137	1,876.945	9.217	+	12.9%

*Med škofije se prebivalstvo deli
takole:*

K o p e r	227.910	241.700	149.808	+	8.67%
L j u b l j a n a	718.289	808.000	89.711	+	12.49%
M a r i b o r	780.938	827.245	46.307	+	5.93%

Msgr. Alojzij Turk, novi beograjski nadškof

7. marca je vatikanski radio objavil novico, da je papež Janez Pavel II. sprejel odpoved beograjskega nadškofa dr. Gabrijele Bukatka, za njegovega naslednika pa je imenoval slovenskega rojaka prelata Alojzija Turka, duhovnika ljubljanske nadškofije, ki je bil doslej urednik Blagovesti

in nadškofov delegat v Beogradu.

Alojzij Turk se je rodil 21. novembra 1909 v Bršljinu pri Novem mestu, župnija Prečna. Gimnazijo je opravil v Novem mestu, bogoslovje pa v Ljubljani in bil posvečen leta 1934. Po novi maši je na povabilo škofa dr. Janeza Gnidovca

Msgr. Turk s papežem ob slovenskem romanju oktobra 1979

odšel delovat med zapuščene rojake po Makedoniji. Najprej je bil duhovni pomočnik v Bitoli, potem potujoči misijonar, nato spet v Skopju. Pod bolgarsko zasedbo je bil generalni vikar za Makedonijo pod novim škopskim nadškofom dr. Smiljanom Čekado. Poldrugo leto je bil v zaporu, potem spet 4 leta generalni vikar.

1952 je dobil pravico opravljati obrede tudi v vzhodnem obredu. Postal je generalni vikar (arhierejski namestnik) križevske škofije za vzhodne katoličane v Makedoniji in prevzel vodstvo vseh župnij okoli Strumice. Leta 1955 se je moral umakniti, nekaj časa je bil v Beogradu, nato se je vrnil v ljubljansko nadškofijo. Ko je leta 1958 po 16 mescih za-

pora prišel na svobodo, je bil nekaj časa kaplan pri sv. Petru v Ljubljani, nato pa pomočnik obolelemu župniku Fistru v Šentjerneju.

Že leta 1958 ga je takratni nadškof dr. Josip Ujčič poklical nazaj v Beograd, kjer je veliko delal v dušnem pastirstvu. Po odhodu dr. Janeza Jenka iz Beograda je prevzel tudi uredništvo verskega lista Blagovest, ki jo ureja do danes. Vmes je opravljal še razne službe. Bil je konzultor nadškofije in nadškofov delegat. Papež ga je dvakrat odlikoval, postal je najprej monsignor, nato papeški prelat. Novi nadškof goji dobre odnose s pravoslavnimi in je prvi Slovenec na beograjskem nadškofijskem sedežu.

SEDANJI SLOVENSKI TRENUTEK

Neki Franček Saje je na primitiven način in brez dokazov označil vrsto slovenskih voditeljev za narodne izdajalce (n. pr. ministra Korošca). Zakaj? Ali zato, ker so se bojevali za priznanje in uveljavitev slovenskega naroda in slovenske besede? Očitno! To potrjuje dejansko stanje v Sloveniji 34 let po tako imenovani osvoboditvi. Slovenski narod, ki je stoletja ključeval ponemčevanju, poitalijančevanju, pomadžarjevanju, je tokrat obsojen na smrt po posrbljenju. Gre za načelno in skrbno premišljeno politiko.

Prvi znaki, da Jugoslaviji ne prija večjezična država enakopravnih narodov, so že v ustavi. Ne samo, da na meji komaj slišite od carinikov slovensko besedo, tudi uradne tiskovine na slovenskih mejah so v srbsčini. Danes se vam zgodi isto po bolnicah, hotelih in restavracijah, uradih in trgovinah. Slovenske napise v slovenskem glavnem mestu zamenjuje mešanica tujk in srbsčine. Na avtobusni postaji jih ni sram napisati samo enojezično dolazak i polazak avtobusa, v trgovinah naletite na napise Cijena (Novi dom), na cestah

oznake za Kopar in podobno, da na-
vedem samo nekaj primerov.

Pri tem mi ne gre za neki pretira-
ni nacionalizem in šovinizem, ki ga
Slovenci sploh nismo zmožni, kot je
videti. Te vrstice so znak zaskrblje-
nosti za usodo naroda, ki vedno bolj
izgublja svojo narodno zavest in pd.

Usodno je, da gre pri tem za
načrtno politiko vlade in njenih pred-
stavnikov. Neiskrenost njihovega po-
četja najbolj otipljivo osvetli njihovo
prizadevanje za pravice koroških in
tržaško-goriških Slovencev. Njihovi
predstavniki naj bi imeli pravico do
uporabe materinega jezka celo v par-
lamentu na Dunaju in v Rimu. V
matični domovini pa nimajo sloven-
ski politiki pravice slovensko govoriti
ne le v Beogradu, ampak celo v
matični Sloveniji (npr. govor Staneta
Dolanca in Franca Šetince v Bohinju,
intervjuji Edvarda Kardelja za ljub-
ljansko RTV v srbsčini).

Raznarodovalno deluje v prvi vrsti
šola. Slovenščina je skrčena na naj-
manjšo mero. Poučujejo jo mnogokrat
neusposobljeni učitelji, celo iz drugih
republik, ki slovenščini sploh niso kos.
Dalje igra veliko vlogo pri tem poli-
tika pobratenih mest. Na sebi je to
sicer lepa misel in dejanje, a kaj, ko
že vnaprej črta s programa posebno-
sti slovenskega jezika. Veliko vlogo
igrajo tudi mešane delovne brigade,
pri katerih gre za načrtno mešanje
ljudstev. Uradni jezik teh brigad je,
podobno kot v vojski, seveda srbsčina.
Prezreti ne gre tudi vloge tiska, zlasti
cele vrste žepnih romanov in šunda,
ki so preplavile Slovenijo, tako da
ljudje vedno bolj izgubljaajo čut za

slovenski jezik. Najbolj porazen pa
je vpliv radia in televizije. Ljubljan-
ska RTV ni več sposobna svojega
programa sama oblikovati. Že pri po-
ročilih se vključi neposredno v pro-
gram drugih jugoslovanskih postaj
in, namesto da bi slovenski novinar
ali napovedovalec poročal o dogodkih
v sosednjih republikah, poslušamo ne-
posredni prenos radia Sarajevo, Za-
greb, Beograd itd. Mislim, da bi si
tisti, ki ne razume samo slovensko,
lahko brez težave sam poiskal odgo-
varjajočo postajo iz sosednje republi-
ke. Poleg tega smo prisiljeni poslu-
šati vse dolge govore Tita in drugih
politikov v srbsčini. Do sedaj ni še
nikomur prišlo na misel, da bi odda-
jali slovenski posnetek takega govo-
ra, kot to store za Brežnjeve ali
Carterjeve govore. Ne smemo pozabiti
tudi filmov na televiziji, vključno
oddaj za otroke, pri katerih se zdi
urednikom odveč, da bi jih sinhroni-
zirali (kar bi morali, če je slovenski
jezik res enakopraven) ali vsaj oskr-
beli s podpisi (kar bi bila vsaj borna
tolažba).

Marsikaj bi se dalo povedati tudi
o „kulturni dediščini“ Slovencev, ki
postaja vedno bolj južnjaška, z vsem
prostaštvom in psovkami (ki so pro-
drle celo v leposlovje in v radijske
razgovore), razbijanjem, pljuvanjem
in podobnim. Slovenska mesta posta-
jajo vedno bolj javna smetišča in člo-
veku se včasih upira iti že v nekatere
„nekše boljše“ restavracije.

Pri vsem tem postajajo ljudje ved-
no bolj otopeli. Te stvari jih ne mo-
tijo več. Tudi ni nihče za nobeno
stvar več odgovoren. Navidezna bla-

Krščanska morala po zamisli dr. Vojana Rusa

Branimo krščanski moralni nauk, kakor ga uči katoliška Cerkev, pred napadi Vojana Rusa, zapisanimi v učbeniku družbeno moralne vzgoje za 8. razred osnovne šole „Družba in socialistična morala“ (Ljubljana 1977), pod naslovoma „Nasprotja v religiozni morali“ (stran 69-71) in „Prvotna krščanska morala in socializem“ (stran 71-73). Na njegove trditve v isti knjigi pod naslovom „Katoliška Cerkev, kapitalizem in socializem“ bomo odgovorili drugič.

O vprašanjih, ki jih načenja Rus, so napisani kupi knjig in

.....
ginja, ki jo ljudje uživajo in v kateri je deloma utonila njihova narodna zavest, je zelo srednjeveško tlačiteljska: gospod ni tisti, ki plačuje, ampak tisti, ki daje: od njegove milosti je odvisno, ali boste dobili določeno blago ali ne in v kakšnem stanju ga boste dobili. Predaleč bi vodilo, če bi se spuščal tokrat v socialno in gospodarsko politiko dežele, čeprav bi bilo tudi to vprašanje vredno posebne razprave.

Želim, te vrstice da bi bile nekemu pobuda za poglobljeno razmišljanje o usodi slovenskega naroda.

(Naša luč, 80/1)

Dr. Štefan Steiner

razprav. V okviru, kakršen je določen našemu članku, bomo mogli obdelati ta vprašanja le na splošno in kratko. Ne bomo se torej mogli spuščati v obširnejše dokazovanje, v problematiko, ki je obstajala ali obstaja glede teh vprašanj, v odgovarjanje na manj pomembne Rusove izjave itd.

1. „Zveza s poljedelstvom“ je vplivala na cerkveno moralo?

„Zveza s poljedelstvom“ in „zveza z vladajočimi razredi“, poučuje Rus, „sta najbolj vplivali na cerkveno moralo, na stališča Cerkve glede človeške družbe“.

Vpliv „zveze s poljedelstvom“ utemeljuje učbenik takole: „Moralni zakoni (pravila) so med poljedelci in živinorejci nastali dosti prej, kot so bili zapisani v religioznih knjigah“. Poseben vpliv vidi v zapovedi „ne kradi“.

a) Kakor je ugotovila etnologija, so neka moralna pravila vedno obstajala, naj je šlo za jamske ljudi, lovce, poljedelce itd. Krščanstvo si ni nikdar lastilo zasluge, da je prineslo moralo in moralne zakone na svet. Nasprotno. Vedno je bolj ali manj trdilo, da temelji njegova morala na naravni morali, ki jo je sprejelo od človeštva, na tisti, do katere so prišli ljudje s svojo vestjo in pametjo. Celo Kristus izjavlja, da ni prišel na svet „razvezovati postavo“ (naravni moralni zakoni), „marveč dopolnit“ (Mt 5, 17). Drugi vatikanski cerkveni zbor pa uči: „Na dnu vesti odkriva človek postavo, ki si je ne daje sam, temveč se ji mora pokoravati“ (CS 16). Danes celo mnogi ugledni teologi menijo, da krščanstvo ni prineslo kakšnih bistveno pomembnih moralnih pravil obči človeški morali, ampak je naravno moralo osvetlilo, očistilo in prepojilo s svojo vero, upanjem in Kristusovo ljubeznijo. Vsekakor, krščanstvo se je vedno strinjalo, da je treba osnovna vodila človeškega življenja ugotavljati na podlagi človeške narave, njene individualne, družbene in presežnostne razsežnosti, ter jih spopolnjevati in dopolnjevati z razodetjem. V tem smislu govorimo kristjani o

krščanski morali, krščanskih moralnih zakonih, cerkveni morali itd.

Kar zadeva „moralna stališča glede človeške družbe“, pa Janez XXIII takole povzema: „Po najvišjem načelu tega nauka mora biti človek temelj, nosilec in namen vseh družbenih uredb. Mislimo na človeka, kolikor je po naravi družbeno bitje... Po tem nauku naj se uravnavajo medsebojni odnosi med ljudmi: po splošnih načelih, ki se skladajo z naravo stvari in različnimi razmerami človeškega sožitja ter posebnim značajem časa. Načela so zato sprejemljiva za vse“ (Mater et magistra, 219-220). Drugi vatikanski koncil pa ugotavlja, da so zakonitosti družbenega življenja zapisane „v človekovo duhovno in nravstveno naravo“ (CS 23, 1).

b) Rus zahteva, da je treba „videti predvsem človeško in družbeno vsebino teh zapovedi“, to je desetih božjih. To vidita v njih tudi krščanstvo in Cerkev! Deset božjih zapovedi ni nič drugega kakor formulacija naravnih spoznanj ljudi. „Božje“ jim pravita zato, ker verujeta, da je Bog ustvaril človeško naravo in torej takšno naravo, ki izraža osnovne moralne zahteve in te tudi spoznava ter besedno oblikuje. Dobro vemo, da je večina desetih božjih zapovedi bila zapisana že pred svetim pismom, na primer v Hamurabijevem zakoniku. To velja tudi za zapoved „Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe“.

c) Učbenik najprej vsiljuje Cerkev, „zvezo s poljedelstvom“, da bi potem mogel prepričevati o manjvrednosti njene morale: „Znanstveni socializem ne sprejema slepo stare morale in je niti slepo ne zametuje. Socializem samostojno ugotavlja, kaj je bilo v vsej človeški zgodovini največ vredno: človekovo delo, družbenost, osebnost in podobno.“

Cerkev ima za omenjeno samostojno ugotavljanje mnogo enotnejše merilo kot kdorkoli drug: to je razodetje, za katerim vidi božjo modrost in voljo ter božjo sankcijo. Kdor pa predpostavlja le človeška merila, ta dopušča tudi človeško manipulacijo z moralo.

č) Rus ni z ničemer dokazal, da je poleg zveze z „vladajočimi razredi“ najbolj vplivala na cerkveno moralo „zveza s poljedelstvom“. Njegovo dokazovanje z zapovedjo „ne kradi“ bi kaj pomenilo le v primeru, če bi ta zapoved bila poglavitna zapoved poljedelstva in eden najvažnejših naukov krščanstva. Če pa pogledamo v moralo poljedelske kulture, vidimo, da je imela še važnejše zapovedi, npr. spoštovanje staršev: „Ne ubijaj!“ In če kaj poznamo „krščanske evangelije“, ki jih tudi Rus omenja kot vire „moralnih stališč“ cerkvene morale, potem vemo, da o poklicni morali poljedelcev skoraj ne govorijo.

Več, čeprav malo, imajo o morali trgovcev, vojakov, ljudskih starešin itd. Prav tako zapoved „Ne kradi“ ni med najvažnejšimi zapovedmi v evangelijih. Evangeliji in po njih cerkvena morala učijo predvsem in najbolj poudarjajo, kakšne naj bodo človekove in kristjanove osnovne moralne držbe in osnovne dejavnosti v osebnem in družbenem življenju: učijo ljubezen do Boga in slehernega človeka, vero in zaupanje v Boga, pravičnost v vsaki stvari, bratstvo in mir med ljudmi, skrb za skupno dobro, notranjo svobodo od zla ter spreobrnjenje k dobremu, iskrenost in resnicoljubnost, spoštovanje do ljudi, ravnanje po vesti itd.

Kako je vendar mogla nastati tako pomembna „zveza s poljedelstvom“? Krščanstvo in Cerkev sta se začela z delavci in ribiči, se

najprej razširjala po njih in po trgovcih, vojakih in inteligenci v večjih mestih. Ko pa sta začela resneje prodirati na deželo med poljedelce, takrat (po Konstantinu) so se „krščanske cerkve (kot trdi Rus) močno povezale z vladajočimi razredi fevdalcev“, kar je zopet „najbolj“ vplivalo na cerkveno moralo.

2. „Zveza z vladajočimi razredi“ je vplivala na cerkveno moralo?

„Zveza z vladajočimi razredi“ pomeni po učbeniku povezavo „z lastniki sužnjev, fevdalci in kapitalisti“. Dokaz pa naj bi bil to, da „je prav v največjih religijah imela največjo moč tista mornla, ki je branila razredno družbo“, in dalje, da so religije „vneto branile veliko lastnino in oblast fevdalcev in kapitalistov“. „Zato so skoraj vsa vodstva religij stoletja glasno poudarjala, da je vladajoča oblast od Boga. S tem so cerkvena vodstva obsojala upornost zatiranih sužnjev, tlačanov in delavcev proti vladajočim izkoriščevalcem. Tudi religiozna zapoved „ne kradi“ je vse bolj branila lastnino fevdalcev in kapitalistov“. Vodstva krščanskih cerkva so to delala „v skoraj dveh tisočletjih svojega obstoja“.

Kako važno se zdi Rusu, da te misli vbije v glavo mladine, se vidi po tem, da jih večkrat ponovi, celo na isti strani.

a) „V skoraj dveh tisočletjih svojega obstoja“ je krščanstvo (tudi cerkvena vodstva) glasno

poudarjalo svetopisemski nauk: „eden je vaš Učenik, vi vsi pa ste bratje ... eden je vaš Oče, ki je v nebesih“ (Mt 23, 8—9). Potem: „Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe!“ (Mr 12, 31). Dalje: „Vi ste namreč poklicani k svobodi, bratje; samo da vam svoboda ne bo pretveza za mesenost, marveč drug drugemu služite z ljubeznijo“ (Gal 5, 13). In še nauk o popolni enakovrednosti in enakopravnosti: „Ni več Juda, tudi ne Grka; ni več sužnja, tudi ne svobodnega; ni več moškega in ženske, kajti vsi ste eno telo v Kristusu“ (Gal 3, 28). Tudi nauk o „veliki lastnini“; „Blagor ubogim, zakaj vaše je božje kraljestvo... Toda gorje vam, bogatinom, zakaj dobili ste svojo tolažbo. Gorje vam, kateri ste zdaj nasičeni, zakaj stradali boste“ (Lk 6, 20). Končno še zgled, ki ga je krščanska morala postavljala za družbeno življenje: „Vsi pa, kateri so vero sprejeli, so vsi skupaj imeli vse skupno; posestva in premoženje so prodajali in jih razdeljevali med vse, kolikor je kdo potreboval... Množica teh, ki so verovali, je bila enega srca in duha; tudi ni nihče govoril, da je kaj tega, kar je imel, njegovo, ampak jim je bilo vse skupno“ (Apd 2, 44 in 4, 32).

Učbenik bo smel trditi, da je „zveza z vladajočimi razredi“ poleg one s poljedelstvom „najbolj“ vplivala na „cerkveno moralo“, da se je Cerkev „močno povezala z vladajočimi razredi (z lastniki

sužnjev, fevdalci in kapitalisti)“, da je krščanstvo „vneto“ branilo „lastnino in oblast fevdalcev in kapitalistov“, ko bo dokazal, da se je Cerkev gornjemu svetopisemskemu nauku kdaj odpovedala ali da ga v obravnavanih rečeh ni vedno kot osnovnega in obveznega oznanjala.

b) Poleg nauka svetega pisma bi lahko navedli iz vseh dob krščanske zgodovine nauk najavtoritativnejših in odločujočih učiteljev v Cerkvi, ki zanikajo Rusove trditve, npr. ekonomski komunizem sv. Klemenca Aleksandrijskega (na prelomu 2. in 3. stoletja), kritiko „vladajočih razredov“ in „velike

lastnine“ sv. Janeza Krizostoma (4.—5. stol.), obsodbe izkoriščevalskih fevdalcev s strani Gregorja VII. (11. stol.), nauk največjega krščanskega teologa sv. Tomaža Akvinskega o osnovni enaki pravi- ci vseh do zemeljskih dobrin (13. stol.), predlog o komunistični ure- ditvi družbe sv. Tomaža Mora (16. stol.), socialni nauk velikega go- vornika Lacordaireja, škofa Kette- lerja ter papeža Leona XIII. (19. stol.).

c) Kako „so vodstva krščanskih cerkva... v glavnem podpirala vladajoče razrede“, naj pojasnita zgleda, prvi iz časa cvetočega fev- dalizma, drugi pa iz časa bujnega kapitalizma.

Papež Gregor VII.: „Kdo ne ve, da izhajajo cesarji in knezi iz ti- stih, ki niso poznali Boga in ki so si z ošabnostjo, razbojništvom, lo- kavostjo, morijami in nazadnje z vsemi zločini, podpihovani od hudi- ča, kneza tega sveta, z neznosnim povzdigovanjem samih sebe prisvo- jili oblast nad sebi enakimi, to se pravi nad ljudmi?“ (E. Spektor- skij, Zgodovina socialne filozofije, Ljubljana 1932, I, 127).

Leon XIII.: „V rokah malošte- vilnih ljudi se kopiči bogastvo, množica pa trpi revščino... Ker je namreč preteklo stoletje uničilo vsa stara združenja delavcev in ni stopila na njihovo mesto nobena nova zadržita ter so vse državne ustanove in zakoni izgubili vso prejšnjo versko podlago, zato se je polagoma tekom časa zgodilo, da so bili delavci brez pomoči in

zaščite prepuščeni brezsrčnosti gospodarjev in neukročeni dobičkazelnosti konkurentov. — Zlo je povečalo moderno oderuštvo, ki je bilo že pogosto od Cerkve obsojeno, vendar pa ga kljub temu pohlepni in dobičkazelnji ljudje pod drugo krinko izvršujejo. Vrh tega je industrija in malodane vsa trgovina prišla pod oblast nekaj ljudi, tako da maloštevilni premožni bogatini nalagajo skoraj suženjski jarem neskončni množici delavcev“ (Rerum novarum, 2, 4 in 5).

č) Ko zavračamo trditev glede velikega vpliva „zveze z vladajočimi razredi“ na osnovno cerkveno moralo ter trditev, da je krščanstvo „vneto“ branilo „veliko lastnino in oblast fevdalcev in kapitalistov“, pa niti malo ne spregledujemo dejstva, da se je fevdalizem vrnil tudi v nekatere cerkvene strukture, da so bili tudi med cerkvenimi ljudmi takšni, v nekaterih dobah mnogi, ki so živeli kot fevdalci in kapitalisti ter bili vladajoči razred. Toda ali se ne najdejo podobni povsod, tudi med tistimi, ki izpovedujejo moralo „znanstvenega socializma“?

Na drugi strani pa je treba priznati, da so v Cerkvi mnogi prizadevno uresničevali nauk krščanske morale o enakosti, bratstvu, skupni funkciji lastnine itd., npr. skupnosti preganjanih kristjanov, nekateri redovi do danes, milijoni proletarcev.

Za cerkvene ljudi ni dovoljeno imeti le „cerkvenih vodstev“, am-

pak tudi množice vernikov, ki so jih fevdalci in kapitalisti izkoriščali.

3. Cerkve je „vneto“ branila „veliko lastnino... fevdalcev in kapitalistov“?

a) Osnovni cerkveni nauk o lastnini skozi dve tisočletji povzema Pavel VI. v okrožnici o razvoju narodov takole: „Zadnji cerkveni zbor je to ponovil: ‚Bog je zemljo z vsem, kar vsebuje, določil za uporabo vsem ljudem in narodom, tako da morajo ustvarjene dobrine v pravem sorazmerju pritekati v roke vseh; pri tem naj bo pravičnost vodnica, ljubezen pa njena spremljevalka.‘ Vse druge pravice, katere koli bodi, tudi pravice lastništva in svobodnega trgovanja, so torej podrejene: ne smejo je ovirati, marveč nasprotno — podpirati; in to je velika in nujna družbena dolžnost... Vemo, kako odločno so učili cerkveni očetje, kako morajo ravnati tisti, ki kaj imajo, spričo tistih, ki so v potrebi. Tako pravi sv. Ambrož: ‚Saj ne daješ iz svojega premoženja, ko daješ siromaku, le vračaš mu, kar mu gre: Zakaj prilaščaš to, kar je dano kot skupno za uporabo vsem. Zemlja je dana vsem ljudem, ne pa samo bogatim! To se pravi, da zasebna lastnina ne pomeni za nikogar brezpogojne in absolutne pravice. Nihče ni upravičen, da si pridržuje za izključno svojo uporabo to, kar presega njegove potrebe, če drugi nimajo potrebnega.

Skratka, lastniška pravice se po izrečenem nauku cerkvenih očetov in velikih bogoslovcev ne sme nikoli izvajati na škodo skupne koristi.“ (Populorum progressio, 22-23).

b) Fevdalizma in kapitalizma si ni izmislila Cerkev. V razmerah, ki sta jih ustvarila eden in drugi, je Cerkev morala živeti in kar največ storiti za preprečitev izkoriščanja človeka po človeku. S svojim naukom o snovnih dobrinah, o ljubezni do bližnjega itd., se ji je to brez dvoma v veliki meri posrečilo. Objektivni sociologi in zgodovinarji to priznavajo.

V srednjem veku „je bila ekonomika slej ko prej podrejena etiki, zlasti pa zahtevam komutativne in distributivne pravičnosti. Kopicenje zakladov se je smatralo za zapreko na poti k zveličanju, denarne operacije, kolikor so neizogibne, pa nikakor niso primerne kristjanom“ (E. Spektorskiy, n. d., 128). Spomnimo se potem na zgled beraških redov, na velike pridigarje, ki so bičali fevdalistično bogastvo in izkoriščanje, na cerkvene človekoljubne ustanove, npr. na pravico azila, odkupovanje jetnikov itd.

V času najhujšega kapitalističnega izkoriščanja so se mnogi cerkveni ljudje hitro zganili. Sredi prejšnjega stoletja, ko so Marx in njegovi samo še teoretizirali, so npr. zveza porurskih župnikov, duhovnik Kolping v Kölnu, škof Ketteler v Mainzu, nadškof Bonald v Lyonu delavcem že praktično pomagali s protesti pri posestnikih tovarn zaradi izkoriščanja, z ustanavljanjem domov za delavsko mladino, z zbiranjem denarja za brezposelne delavce, s praktičnimi predlogi za reševanje delavskega vprašanja. To priznava celo sam Marx v pismu Engelsu: „Na tem potovanju skozi Belgijo, v času postanka v Aachnu in med vožnjo ob Renu sem se dobro prepričal, da je treba energično udariti po farjih, posebno v katoliških krajih. Jaz bom v tem smislu deloval po Internacionali. Ti psi (npr. škof Ketteler v Mainzu, farji na kongresu v Düsseldorfu itd.) koketi-

rajo, ko se jim zdi primerno, z delavskim vprašanjem“ (K. Marx — F. Engels, Prepiska, IV, 257, Beograd 1960).

c) Ko Rus trdi, da je „religiozna zapoved ‚Ne kradi‘ vse bolj branila lastnino fevdalcev in kapitalistov“, nastanejo vprašanja: ali bi morala Cerkev to zapoved, ki jo je sprejela iz zakladnice obče človeških moralnih načel, odpraviti? Ali ni ta zapoved nadčasovna? Kakšno zapoved bi Rus dal v tistem času namesto nje? Zakaj jo še danes upoštevajo v zakonodajah socialističnih dežel?

Zapoved ‚Ne kradi‘ v krščanski moralki ne prepoveduje samo krivičnega odvzema tuje lastnine, ampak tudi prevaro, izkoriščanje človeka po človeku s snovnimi dobrinami, oderuštvo, nepravično pridobivanje bogastva itd. Ravno v času fevdalizma in kapitalizma je bila še kako potrebna! Kdor to zapoved prav razume, ve, da brani pravico v snovnih dobrinah in ne lastnine fevdalcev in kapitalistov.

Kako pa je treba razumeti omenjeno zapoved v hudem pomanjkanju, pove drugi vatikanski cerkveni zbor, ko postavlja stalni nauk krščanske moralke: „Sicer pa slehernemu človeku misel cerkvenih očetov in učiteljev, ki so učili, da so ljudje dolžni podpirati uboge, in sicer ne le iz svojega preobilja. Kdor pa se nahaja v skrajni stiski, ima pravico, da si iz bogastva drugih priskrbi, kar mu je potrebno“ (CS 69).

4. Cerkev je „vneto“ branila... „oblast fevdalcev in kapitalistov“?

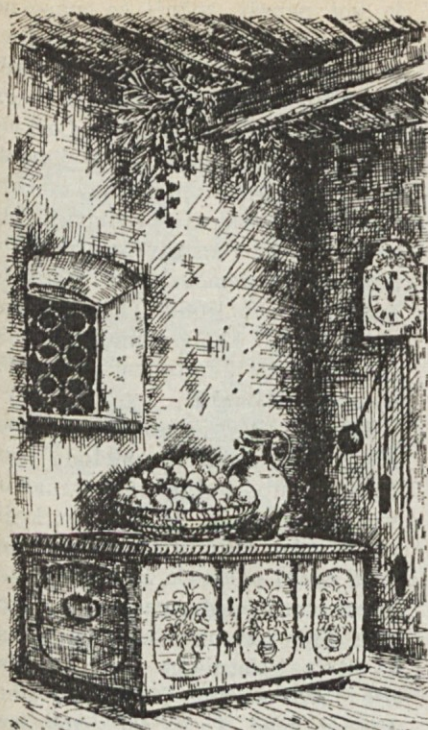
a) „Vneto“ obrambo „oblasti fevdalcev in kapitalistov“ skuša učbenik dokazati najprej s tem, da so „skoraj vsa vodstva religij stoletja glasno poudarjala, da je vladajoča oblast od Boga“.

Vodstva krščanske vere so glasno poudarjala in poudarjajo še danes, da je tista „oblast od Boga“, ki skrbi za skupno blaginjo, ne pa preprosto tista, ki je „vladajoča“. To pa je bistvena razlika.

Za skupno blaginjo skrbi oblast, ki si v okviru danih možnosti in potreb prizadeva za pravično zakonodajo, za red v državi, za varstvo državljanov, za gospodarstvo in kulturo, prehrano in zdravstvo itd. Takšna oblast je po krščanskem pojmovanju „od Boga“. Če pa neka oblast skupno blaginjo v bistvenih rečeh zelo krši, npr. ker tiranizira ljudi, ker je diktatorska ali zelo pristranska, tista po omenjenem pojmovanju ni „od Boga“.

Po stalnem cerkvenem nauku so dolžni kristjani pokorščino oblaсти, ki skrbi za skupno blaginjo, ne pa oni, ki tega ne dela.

b) Načelno je Cerkev vedno odklanjala vladajoče oblasti, ki so bile diktatorske, tiranske, krivične, nezmožne zagotoviti ustrezno skupno dobro. V praksi pa tega ni mogla vedno uveljaviti. Pogosto je morala tolerirati in prenašati oblast, ki ni „od Boga“, ker ni bilo takojšnjih sredstev za odpra-

vo te oblasti ali ker bi odprava krivične oblasti omogočila oblast še krivičnejši oblasti ali ker bi z odpravo prišlo do splošne anarhije, torej do večjega zla.

Mogoče cerkvena vodstva niso vedno ali niso vedno dovolj odločno nastopila proti krivični oblasti. O tem mi danes težko sodimo, ker ne poznamo dobro nekdanjih razmer in smo zato lahko hitro krivični. Dejstvo je, da je Cerkev morala računati pri nasprotovanju krivični oblasti predvsem s svojimi duhovnimi sredstvi. „Koliko divizij pa ima papež?“ je sarkastič-

no vprašal na konferenci treh velikih med vojno Stalin druga dva, ko sta se zavzemala za upoštevanje Vatikana v svetovni politiki.

Resnica pa je, da je cerkveno vodstvo pogosto zelo odločno nastopalo proti oblasti, ki ni „od Boga“. Iz zgodovine je znano, da je odvezovalo kristjane od pokorščine krivičnim oblastnikom, kar je praktično pomenilo izzivanje k uporabi proti njim. Drugi primer je dekret papeža Pavla II. leta 1537, s katerim je najostreje (z ekskomunikacijo) nastopil proti oblastnikom, ki so usužnjevali Indijance. Tretji primer je breve Pija VI. leta 1791 proti diktaturi v Franciji. Četrty primer je okrožnica „Mit brennender Sorge“ Pija XI. leta 1937 proti hitlerjanskemu fašizmu.

c) V Cerкви je vedno veljal nauk njega prvega poglavarja sv. Petra, ki ga je izrekel proti judovskim oblastnikom: „Boga je treba bolj poslušati kot ljudi“ (Apd 5, 29). Ta nauk je oproščal od pokorščine krivični oblasti in tudi posameznim krivičnim zakonom, dovoljeval je celo upor proti njim.

Drugi vatikanski cerkveni zbor ponavlja tradicionalni nauk Cerkve glede krivične oblasti: „Obsoditi je treba vse take vrste državnih ureditev nekaterih dežel, ki onemogočajo državljansko in versko svobodo, množe žrtve pohlepa in političnih zločinov in ki oblast, namesto da bi služila skupni blaginji, zlorablja v korist dolo-

čene stranke ali celo oblastnikov samih“ (CS 73, 4).

Teologija že od začetka tega ti-sočletja sprejema nauk, po katerem je dovoljeno ubiti tirana, če ni drugega upanja, da bi revolucija proti krivični oblasti uspeša. Nauk o aktivnem uporih krivični oblasti je že od nekdaj v vsakem sistematičnem učbeniku krščanske moralke. „Kjer pa so državljani zatirani od javne oblasti, ki prekrši svojo pristojnost, naj zategadelj ne odrečejo tega, kar dejansko zahteva od njih skupna blaginja; a pravico imajo, da pred zlorabo oblasti branijo svoje in svojih so-državljanov pravice, da le ne prekoračijo mej, ki jih je načrtala narava in evangelijska postava“ (CS 74, 5).

č) Po vsem tem, kar smo pojasnili glede cerkvenega nauka o oblasti in cerkvenega ravnanja z njo, je jasno, kako krivična je Rusova trditev, da „so ti cerkveni nauki vplivali zatiranim razredom — tlačanom, kmetom in tudi nekaterim delavcem — pokornost do vladajočih izkoriščevalcev“, posebno pa še njegova izjava, da so „cerkvena vodstva obsojala upornost zatiranih sužnjev, tlačanov in delavcev proti vladajočim izkoriščevalcem“.

Pri tem pa Rus zamolčuje dejstvo, da je ravno Cerkev največ storila za odpravo suženjstva, kar vsi resni zgodovinarji in družboslovci priznavajo („cerkvena vodstva“ so izdala niz najostrejših izjav in ekskomunikacij, sužnji so prihajali v „cerkvena vodstva“ ce-

lo kot papeži, sužnji so masovno vstopali v Cerkev prav zaradi njenega nauka o enakovrednosti vseh ljudi in ustreznega praktičnega ravnanja z njimi v okrilju Cerkve, npr. pri božji službi itd.). Zamolčuje, kar objektivni poznavalci krščanske preteklosti priznavajo, da se je namreč v „cerkvenem nročju pripravljala demokratični nauk o enakosti vseh ljudi“ (E. Spektor-skij, n. d., 127), zamolčuje delo Cerkve proti kapitalizmu v prejšnjem stoletju itd.

Kakšne neverjetne reči si učbenik dovoli in kakšno metodo poučevanja uporablja, naj ponazori naslednji primer. Iz Bevkove knjige „Kaplän Martin Čedermac“ navaja znani odlomek, ki opisuje pogovor med Čedermacem in škofom. Takoj za navedkom pa postavi štrinajstletnikom tudi vprašanje: „Ali so bile krščanske Cerkve ...med 4. in 20. stoletjem bolj na strani zatiranih množic ali na strani tlačiteljev?“ Jasno je, da hoče izsiliti odgovor: Na strani tlačiteljev. In to ob enem leposlovnem primeru iz 20. stoletja za ves čas med 4. in 20. stoletjem! Zakaj ni poleg omenjenega besedila navedel na primer majniške deklaracije, ki je proti avstroogrski monarhiji in jo je škof Jeglič prvi podpisal, ter potem postavil tega vprašanja? Vsaj nekoliko objektivni bi bil, čeprav bi bilo pravično, da bi vprašanje zapisal šele po vsestranski objektivni osvetlitvi cerkvene dejavnosti v omenjenih stoletjih.

5. „V vseh krščanskih cerkvah že dolgo vlada dvojna morala“?

Med središčne Rusove trditve potem spada tale: „V vseh krščanskih cerkvah že dolgo vlada dvojna morala: ena za vladajoče razrede in druga za podrejene kmete in druge siromnašne ljudi. Prva morala, ki je podpirala vladajoče — je bila v družbi močnejša, bolj vplivna. Zato je prevladovala nad moralo za kmete in druge ljudi.“

a) Svetovno znani marksist in ateist, ki mu je do resnice, M. Machovec, krščansko moralno označilo takole povzame: „Vse podrobnosti, od posameznih primerov ‚govora na gori‘ do zapletenih Pavlovih moralnih opominov, ohranjajo svojo pristnost le, če jih pojmuje kot podrobnosti enega

samega osnovnega označila o spreobrnitvi k božjemu kraljestvu. Za vso ‚novo zavezo‘, da, za vso krščansko tradicijo velja čudovita beseda iz govora na gori, beseda, ki izraža bistvo Jezusovega označila: ‚Iščite najprej božjega kraljestva in njegove pravice. Vse drugo vam bo navrženo‘ (Mt 6, 33). To ne pomeni, da podcenjujemo posameznosti, temveč si z višje perspektive zagotovimo ‚pregled‘ in pravilno stališče do njih. Pozneje je nekaj podobnega izrekel Avgustin v znameniti besedi: ‚Ljubi — in delaj, kar hočeš!‘“ (Jezus za ateiste, Celje 1977, 78).

V času bujnega fevdalizma je papež Inocenc III. izrekel besede: „Cerkev ne sodi o fevdu, marveč o grehu.“

V času rastočega kapitalizma pa je Leon XIII. v svoji socialni okrožnici učil: Kristus... „s posebno ljubeznijo objema najnižje in tiste, ki jih muči krivica. Spoznanje teh nauk (krščanskih) z lahkoto ponižuje prevzetnega duha premožnih in dviga duha tistim, ki jim je zaradi bede upadel. Tako se manjša razlika, po kateri teži napuh, in ne bo težko doseči, da si teženja obeh razredov prijateljsko podajo desnico in se zedinijo. — Če bi oboji poslušali krščanske zapovedi, jih ne bi vezalo samo prijateljstvo, ampak tudi bratska ljubezen. Čutili bi namreč in razumeli, da so prav vsi ljudje ustvarjeni od skupnega Očeta... Prav tako pripadajo naravne dobrine in darovi božje mi-

losti skupno in brez razlike vesolj nemu človeškemu rodu“ (Rerum novarum, 40-41).

b) Učbenik je namišljeno krščansko moralo nabil na kopito teorije o razrednem boju in jo s tem razbil v „dvojno moralo“. Če bi jo vzel takšno, kakršna v resnici je (prej bi jo moral zadosti poznati), bi zagledal v njej tisto čudovito enost, ki jo vidi Machovec v vsem njenem obstoju, tisti odločilni kriterij, ki razsoja stvari po tem, kar iz njih ljudje naredijo, in ki ga nakazuje Inocenc III., tisto nadrazrednost, ki si prizadeva, da najprej spreobrne srca ljudi k ljubezni in pravici ter tako odpravlja družbene krivice ter vzpostavlja pravični družbeni red — o čemer govori zgoraj Leon XIII.

Kdaj je Cerkev učila, da krepost ljubezni in pravičnosti velja samo za „podrejene kmete in druge siromašne ljudi“, ne pa tudi za „vladajoče“? Kdaj je učila, da se „vladajočim“ ni potrebno spreobrniti? Kdaj je učila, da „kmetje in drugi siromašni ljudje“ nimajo enake pravice do zemeljskih dobrin kot „vladajoči“? Kdaj je učila vladajoče izkoriščanja podložnikov? Podobnih vprašanj bi lahko postavili še mnogo.

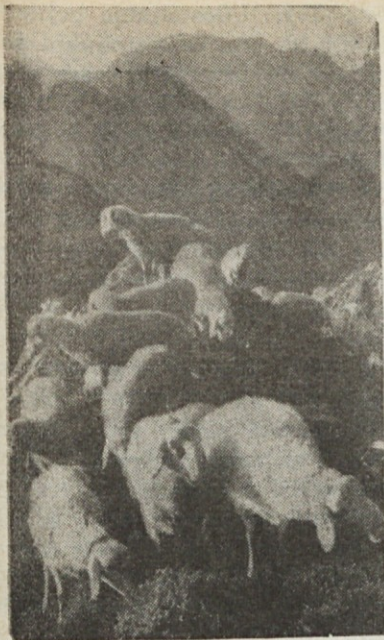
Če pa je Cerkev učila „kmete in druge siromašne ljudi“ pa „vladajoče“, kako naj živijo v svojem dejanskem položaju, to ni bilo potrjevanje nekega krivičnega stanja, krivične družbene ureditve, krivičnih dejavnosti „vladajočih“ in krivičnega trpljenja „siromaš-

nih ljudi“, ampak je šlo za praktične aplikacije osnovnih naukov krščanske morale, za to, kako naj uresničujejo v tem stanju ljubezen, pravičnost, spreobrnjenje itd. ter tako odpravljajo krivico, sovraštvo, nepravični družbeni red itd., se bližajo idealu.

Ne sklada se z naravo Cerkve in zato ni njena naloga, da vodi zunanje revolucije, da znostruje razredna nasprotja in sovraštva, da odpravlja „vladajoče“, da upoablja nasilna sredstva itd. Z njeno naravo se sklada notranje prerajanje ljudi, po čemer le-ti spreminjajo tudi zunanje delovanje in družbo (po načelu sv. Avgušтина: „Spremeni svoje srce in spremeni-la se bo tvoja dejavnost“), se sklada evolucija, ljubezen do vseh ljudi in med ljudmi itd.

Krščanska morala je imela in ima zdosti skušenj z ljudmi in družbenimi ureditvami. Ve, da se prvi in drugi neradi in težko spreobračajo. Zato tudi ne zahteva vsega naenkrat, pač pa toliko, kolikor zmorejo. Ta različna mera zahtev pa ni nikakršna „dvojna morala“, pač pa stvar modrosti in upoštevavanja zakona rasti. Prav tako ve krščanstvo, da je včasih treba neko zlo tolerirati, da ne bi prišlo do večjega zla. Kdor te nujnosti ne uvidi, mu bo tudi v tem primeru očital „dvojno moralo“.

Končno pa je treba priznati, da Cerkev in njen moralni nauk nista imela glede vseh življenjskih vprašanj vedno takoj na voljo najbolj praktičnih odgovorov (prim. CS

33, 2) in da so se nekateri njeni ljudje v nekaterih teh odgovorov tudi motili. Kje pa se to ne dogaja? Ali imamo glede današnjega socializma v vseh rečeh nezmotljive rešitve? In zopet lahko kdo pride z očitkom „dvojne morale“.

c) Dvojna morala Cerkve naj bi se kazala v tem, da „so bila prvotna krščanska moralna stališča precej drugačna od tistih po Konstantinovi združitvi Cerkve in države“. Pred Konstantinom namreč krščanstvo „še ni bilo povezano z vladajočimi razredi kot kasneje“, potem pa, ko je Konstantin „krščanstvo proglasil za državno vero“ in celo „po Konstantinovi združitvi cerkve in države“, so se krščanske Cerkve „močno povezale

z vladajočimi razredi fevdalcev in pozneje kapitalistov“.

Potrebna je bila ponaredba zgodovine, da je prišlo do „združitve cerkve in države“. Konstantin vendar ni razglasil krščanstva za „državno vero“, temveč z reskriptom in ne z ediktom (razglasom) priznal krščanstvo za dovoljeno vero („religio licita“), za tolerirano vero, ne pa za „državno Cerkev“.

Svojo tezo Rus sam spodkopuje, ko pravi, da pred Konstantinom krščanstvo „še ni bilo tako povezano z vladajočimi razredi kot kasneje“. Torej je vseeno bilo, čeprav ne „tako“. Je bih povezava v reskriptu cesarja Trajana, po katerem je treba kristjane kaznovati kot kristjane („propter nomen suum“), v zakonih cesarja Decija proti kristjanom? So bili apostoli povezani z judovsko velikoduhovniško gosposko, ko jih je ta metala v ječe, povezani kristjani-sužnji in tisoči drugih mučencev z rimskimi oblastniki, ko so jih le-ti dajali v amfiteater mučiti, povezani cerkveni pisci, ki so učili ekonomski komunizem itd.?

V čem so bila „prvotna krščanska moralna stališča“, torej osnovni moralni nauki, „precej drugačni“? To drugačnost bo moral Rus šele dokazati! Predvsem bo treba dokazati, da se je Cerkev ob Konstantinu odrekla evangelijem, v katerih „so prvotna stališča precej razvidna“, kot sam pravi. Dokazati bo treba na primer, da neposredni pokonstantinovci, npr. sv. Janez Krizostom, sv. Avguštin,

sv. Hieronim (sami vrhovi biblične eksegeze) niso mogočno utemeljevali cerkvenega moralnega nauka z evangeliji, da se srednjeveški teologi niso sklicevali na sveto pismo, da omenjena socialna okrožnica Leona XIII. temelji na kapitalističnih teorijah A. Smitha in J. Saya, ne pa na svetem pismu.

Samo po sebi pa je razumljivo, da se je krščanski moralni nauk iz evangeljskih osnov razvijal, saj so to zahtevali človeška iščoča misel, nove razmere, skušnje, razvoj sveta itd. Tudi krščanski pisatelji in papeži so na temelju osnovnih stališč podajali različna mnenja, aplikacije, poudarke itd. To pa ni „dvojna morala“, ampak je zahteva znanstvene resnosti, svobode v Cerkvi, upoštevanja različnih razmer glede na prostor in čas. Družbene zadeve, o katerih govori učbenik, niso tako preprosta stvar, kot jih on vsiljuje krščanski moral.

Č) „Dvojno moralo“ skuša učbenik vsiliti tudi z naslednjim: „Cerkve so zapisovale in učile samo del nekdanje morale. Ta pa je bila širša. Zajemala je več zavestnih medsebojnih odnosov ljudi ... Na primer, stari narodi so zelo spoštovali, bolj kot danes, gostoljubje, medsebojno pomoč in večkrat tudi skrb za otroke. To pa ni bilo vedno zapisano v cerkvenih knjigah.“

Najbolj cerkvena knjiga, vedno obstoječa in najbolj razširjena, sveto pismo, takole odpravlja verodostojnost gornjih trditev: Glede

gostoljubja: „Gostoljubje gojite!“ (Rimlj 12, 13). O gostoljubju potem govori precejkrat naravnost ali z zgledi. Le pogledati je treba v besedno konkordanco svetega pisma.

O medsebojni pomoči: „Kdor ima premoženje sveta in vidi brata v pomanjkanju, pa svoje srce pred njim zapre, kako more biti ljubezen božja v njem? Otročiči moji, ne ljubimo z besedo, tudi ne z jezikom, ampak v dejanju in resnici“ (1 Jan 3, 17-18). Medsebojno pomoč potem sveto pismo zahteva na razne načine in z raznimi zgledi mnogokrat. V drugih „cerkvenih knjigah“ pa je že od tretjega stoletja, posebno v katekizmi in moralnih do danes katalog o telesnih in duhovnih delih usmiljenja. O telesnih se glasi: „lačne nasičevati, žejne napajati, popotnike sprejemati, nage oblačiti, bolnike obiskovati, jetnike reševati, mrliča pokopavati“.

Glede skrbi za otroke: Kdor „otroka sprejme v mojem (Kristusovem) imenu, mene sprejme. Kdor pa katerega teh malih ... pohujša, bi mu bilo bolje, da se mu obesi mlinjski kamen na vrat in bi se potopil v globočino morja“ (Mt 18, 5-6). Skrb za otroke zabičuje sveto pismo staršem in tudi drugim večkrat.

Kdor pozna sveto pismo, sistematično obdelavo krščanskega moralnega nauka (moralke), katekizme itd., skratka najbolj ugledne in razširjene cerkvene knjige, se bo čudil, kako popolno je v njih

zapisana pozitivna „nekdanja morala“ in ne „samo del“ te morale.

d) Ko učenik očita krščanstvu „dvojno moralo“, pa si sam dovoli tole: „Vendar žena danes ne more biti več tako slepo pokorna možu kot nekdanj. Sedaj je žena vse bolj enakopravna delavka. Zato je tudi v družini bolj enakopravna.“

Po socialistični morali, ki jo uči učenik, in s katerim hoče očitno kompromitirati krščansko moralo, je torej žena še vedno možu „pokorna“, čeprav ne več „tako slepo“, je „vse bolj enakopravna delavka“, kar pomeni, da še ni povsem; celo v družini je samo „bolj enakopravna“ kot nekdanj.

Krščanski moralni nauk pa se je pavlovskega patriarhalizma (pr. Ef 5, 22-23), ki je bil za prvo stoletje zelo razumljiv, že rešil. Drugi vatikanski cerkveni zbor uči: „Sleherno obliko bodisi socialnega bodisi kulturnega zapostavljanja v osnovnih pravicah osebe, naj bo zaradi spola... je treba premagati in odpraviti, ker nasprotuje božjemu načrtu. Zares žalostno je ugotavljati... npr. če se ženski odreka možnost, da bi svobodno izbrala zakonskega druga in se odločila za svoj življenjski stan,

ali pa da bi imela dostop do iste stopnje vzgoje in izobrazbe, kakršna je priznana moškemu“ (CS 29, 2).

Sklep

Učenik v obravnavani snovi razsoja o tistem, česar skoraj ne pozna — krščanskega moralnega nauka. Z nedopustnim poenostavljanjem družbenih vprašanj, z nedokazanimi trditvami, z neupoštevanjem nekdanjih razmer in potrebnih zgodovinskih dejstev itd., celo z nekaterimi izmišljenimi rečmi skuša kompromitirati Cerkev, posebno cerkvena vodstva, in krščansko moralo — s stališča neke dogmatične ideologije.

To ponuja učenik štirinajstletnikom, ki jim manjka ustreznih informacij in sposobnost tovrstnega razsojanja. Ali ni to manipulacija? Tudi z učitelji. Kakšne posledice ima takšno pisanje, naj pojasni primer: Nekje je učiteljica naročila otrokom, naj zahtevajo od kateheta, da prekliče, kar je učil o krščanski morali.

Rus dela z obravnavanim pisanjem krščanstvu krivico in nas kristjane žali.

Štefan Steiner

Zbogom, domovina! Večno ljubljena, nikdar pozabljena! Ti zibelka moja, mladost in pesem! Svobodno in srečno, blestečo in pojočo bi te rade videle moje oči. Ne zameri, da sem te zapustil! Redila si me in streho si mi dajala. A moja želja po svobodi je bila večja. Kaj bi mi mogla od tega dati, uboga, zaslužnjena! Ko pride ura, ko jo bo glas zvona oklical, se vrnem v tvoja nedrja. Žarela boš tedaj znova v sreči kakor nekoč! Zbogom! V srcu te nosim. Ne bom te izgubil!

Jože Krivec

Pomanjkanje in lakota v Latinski Ameriki

(Nadaljevanje.)

3. Delitev dobrin med prebivalstvom

Že doslej predstavljena dva vzroka v veliki meri razložita težki gospodarski položaj v Latinski Ameriki in pomanjkanje med prebivalstvom. Prebivalstvo je številno in v izredno veliki meri gospodarsko pasivno, neproduktivno (npr. otroci); po drugi strani pa je produkcija skromna. Preprosto povedano: Ust je veliko, a jesti je malo. — Določeneje morejo o tem govoriti gospodarski strokovnjaki.

Tudi če bi bilo med potrebami prebivalstva in produkcijo neko ravновesje, more biti med določenimi sloji ljudstva pomanjkanje zaradi nepravilne razdelitve življenjskih dobrin; to je tretji vzrok siromaštva nekaterih.

Delitev dobrin je socialno-moralno vprašanje, ki pa se seveda močno tiče gospodarstva, ki dobrine proizvaja. Delitev dobrin je neka socialna obremenitev gospodarstva, ki pa mu je bistvena; saj gospodarstvo ni samo sebi namen, ampak mu je cilj človek in služi človeku. Res morejo biti

gospodarski zakoni, ki jih ugotavlja ekonomska znanost, na zgolj ekonomskem polju nujni; a v aplikaciji teh zakonov gospodarstvo ne sme prestopati socialno-moralnih zakonov, ki so višji. Primer: Eden osnovnih zakonov ekonomije je čim večja in obenem čim cenejša produkcija. Ob tem bi za narodno gospodarstvo bil koristen sistem suženjstva in prisilnega dela; obenem so bolniki in stari ljudje gospodarsko pasivni element in breme narodni ekonomiji in bi bilo zanjo koristno, se ga kakor koli iznebiti. A so višji principi, socialno-moralni, ki tega ne dovoljujejo.

Zadnji vatikanski koncil je to kratko izrazil z besedami: „Gospodarsko dejavnost je treba izvrševati sicer v skladu z njenimi lastnimi metodami in zakoni, vendar pa v mejah npravnega reda“. (Konst. o Cerkvi v sedanjem svetu, 64).

Kolikor je gospodarstvo, kot vse človeško delovanje, podrejeno moralnemu redu, ima tudi Cerkve pravico in dolžnost posegati na to področje in učiti in opozarjati.

V zadnji dobi to dela zlasti s socialnimi okrožnicami papežev, na katerih je zgrajen današnji krščanski socialni nauk. To poslanstvo Cerkve je v današnjem času tudi prineslo veliko koristi človeštvu. Papež Pij XII. je prvo veliko socialno okrožnico Leona XIII. *Rerum novarum* (1891) imenoval „prebogato na sadovih“ (Božični nagovor 1941; Ahčin, *Sociologija I*, 45).

V družbi je ena osnovnih dolžnosti oblasti skrbeti, da je razdelitev dobrin med vse prebivalstvo pravilna, da nikomur ne manjka, kar mu je potrebno za primerno življenje.

Zakaj med osnovnimi pravicami vsakega človeka je prva pravica do življenja in do vsega, kar mu je za primerno življenje potrebno: hrana, stanovanje, obleka. Če kdo tega brez svoje krivde nima, je gotovo to „krivica“ in velika krivica, ker je kršena osnovna človekova „pravica“. Navadno je pri tem nemogoče ugotoviti konkretnega pravega krivca, ker je to iz nepopolnosti socialnega reda, ki je v toliko v resnici „krivičen“. Poznamo ideal socialne ureditve in k njemu težimo; a konkretna ureditev je vedno težka in vedno pomanjkljiva. Seveda ne sme biti to izgovor, ki naj bi kril socialni nered.

Tu se vprašujemo, kje bi v delitvi dobrin utegnile biti pomanjkljivosti, ki bi bile krive uboštva in lakote v Latinski Ameriki.

Za naš namen nam dobro slu-

ži ločiti tri socialne plasti, ki v njih poteka delitev dobrin v današnji družbi; te so: a. Lastniki kapitala; b. Delavci; c. Ljudje brez sredstev za preživetje (brezposelni, zapuščeni otroci, zapuščeni bolniki in stari ljudje).

Nad vsem čuva družbena oblast s svojo socialno zakonodajo in socialnim skrbstvom.

a. Lastniki kapitala.

Kapital nam tu pomeni kakršno koli donosno premoženje: zemljo, produkcijska sredstva, denar...

Navadno je mogočen lastnik kapitala tudi družba sama, država. Privatniki, ki so v takih družbenih ustanovah uslužbeni, so „delavci“, ki živijo od plače, ki jo prejema. V kolektivističnih sistemih je ves glavni kapital (zemlja, produkcijska sredstva) državna last. Razdeljevanje dobrin za življenje ljudstva se v teh sistemih vrši preko državnih ustanov.

Tu mislimo na lastnike kapitala, ki so večkrat povezani v privatne gospodarske družbe. Izkušnja kaže in resna ekonomska znanost namreč uči, da je gospodarstvo tem močnejše in uspešnejše, čim bolj je kapital v privatnih rokah in čim bolj svobodno je obenem gospodarstvo. Tako „svobodno gospodarstvo“ ima veliko prednost pred „avtoritarno vodenim gospodarstvom“.

S kapitalom se proizvajajo za

življenje potrebne dobrine, ki služijo lastniku, delavcem in na svoj način vsej družbi.

Ker je ta kapital, tudi če je v privatnih rokah, osnova vsega gospodarstva, ima državna oblast pravico in dolžnost pod gospodarskim in socialnim vidikom čuvati nad kapitalom in skrbeti, da služi obćemu blagru vse družbe.

Država mora skrbeti, da se kapital čim bolj smotrno porablja za čim večjo produkcijo in uspeh narodnega gospodarstva. Zato ima pravico izvajati reforme tudi glede lastništva kapitala. Če npr. zemlja velikih posestev ni dovolj obdelana, jo država s primerno odškodnino razlasti in izroči drugim lastnikom (agrarna reforma; gl. Konst. o Cerkvi v sedanjem svetu, 71, 6).

V Latinski Ameriki se večkrat slišijo tožbe nad latifundiji. Seveda morejo o gospodarski koristi take ali drugačne ureditve soditi samo pravi gospodarski strokovnjaki.

Del dohodkov iz kapitala mora služiti investicijam, kapitalizaciji podjetja, da se zagotovi stalna potrebna produkcija tudi za bodočnost; del gre lastniku kapitala in del za plače delavstvu. Da je vse v pravem razmerju v splošen blagor skupnosti, je nazadnje odgovorna družbena oblast, ki čuva nad vsem gospodarskim življenjem skupnosti. Poleg tega, zaradi socialne funkcije vse privatne lastnine, država nalaga na kapital in na privatne dohodke dav-

ke, ki so prispevki za družbo. „Obdavčenje premoženja, zlasti še brezdelnih dohodkov, je docela v skladu s krščanskim socialnim stališčem“ (Ahčin, Socialna ekonomija, 20). V presojanju moralne dolžnosti glede plačevanja davkov je danes tudi Cerkev v svojem moralnem nauku vedno bolj stroga (gl. Ahčin, Sociologija II, 2, 396).

Velika škoda je za deželo, ker oslabi njeno gospodarstvo, „beg kapitala“ v tujino.

Prav tu, med lastniki kapitala, je doma bogastvo, med njimi so veliki „bogataši“: posestniki zemljišč, rudnikov, tovarn, vsakovrstnih gospodarskih podjetij. Med ljudstvom je že v sami besedi „bogataš“ vključen večkrat prizvok nasilnega in krivičnega človeka. A bogataš ni nujno tak. Bogati v socialnem redu zasebne lastnine in svobodnega gospodarstva predstavljajo bogastvo in gospodarsko moč dežele in so veliki dobrotniki družbe, da le vršijo prav svoje poslanstvo v njej.

Vendar je bogastvo ob človekovi slabosti tudi zapeljivo, da človek ob njem pozabi na pravilno delitev njegovih sadov. Nevarno je, da se bogastvo kopiči v sebi, a se pozablja človek, ki mu je namenjeno. Prav zato čuva nad njim družbena oblast, da bogastvo v polnosti vrši svojo socialno funkcijo.

Vendar je zanimivo, da svobodni gospodarski razvoj tudi

sam v razvitih deželah vodi k delitvi bogastva med prebivalstvom. „V največjem severnoameriškem kapitalističnem podjetju General Electric je 129.000 v podjetju uslužbenih uradnikov in delavcev, ki so pri podjetju soudeleženi tudi z imetjem. Razen teh pa je še 241.000 drugih Amerikancev, ki zvečine pripadajo srednjim slojem (gosposinje, upokojenci, delavci, uradniki...) in ki so svoje prihranke v obliki delnic vložili v isto podjetje. Podobno je tudi pri Fordu. Leta 1903. je bilo dvanajst delničarjev lastnikov podjetja, a 1957. leta je število delničarjev naraslo na 319.000, ki pripadajo najrazličnejšim socialnim slojem. Ti in nešteto drugih primerov nam pričajo, da tudi kapitalistično gospodarstvo privzema nove, socialnejše oblike“ (Ahčin, Socialna ekonomija, 129).

Prav v tej točki, v vprašanju delitve dobrin med prebivalstvom, Cerkev v Latinski Ameriki, na konferenci škofov v Puebli v Mehiki 1979, vidi pomanjkljivosti, napake in krivice, ki da so med glavnimi vzroki pomanjkanja in lakote med Latinskoamerikanci. Škofje tožijo, da je prepad med bogatimi in revnimi vedno večji, da milijoni živijo v nečloveškem siromaštvu, da je to iz krivičnih ekonomskih, socialnih in političnih struktur, ki so pravi mehanizmi zatiranja, čeprav so tudi drugi vzroki siromaštva; to so ekonomski sistemi, ki se ne ozirajo na

človeka kot središče družbe in ne izvedejo globoke potrebne reforme za pravično družbo; v teh socialnih, političnih in ekonomskih sistemih je institucionalizirana krivica. Med konkretnimi vzroki tega stanja se omenjajo še tekma v oboroževanju, nepravilna razdelitev in izraba zemlje, različne vrste korupcija (gl. štev. 27-30; 64-69; 495. 509. 562. 1136. 1208). Vendar to hudo temno sliko nekoliko omili na nekem mestu dodano priznanje, „da v mnogih deželah Latinske Amerike vedno bolj raste srednji sloj“ (1208).

b. Delavci

Delavci so nam vsi, ki nimajo dohodkov za življenje iz svojega premoženja, kapitala, ampak iz svojega dela, ki zanj prejemajo plačo. (Deloma je delavec tudi lastnik gospodarskega podjetja, ki ga sam upravlja, kar mu nalaga veliko odgovornega dela in skrbi.)

„Danes so delavske plače po svoji vrednosti veliko boljše kot v preteklosti. O tem nam priča način, kako se delavstvo oblači, hrani in kako stanuje. Priča nam višja splošna strokovna izobrazba pa tudi počitek in razvedrilo, ki ga more uživati zlasti industrijsko delavstvo“ (Ahčin, Socialna ekonomija, 129).

Plače so včasih v nekem pogledu previsoke, ker niso zaslužene. To je večkrat zlasti pri državnih podjetjih, ki vzdržujejo

nepotrebno visoko število uslužbencev, namesto da bi jih usmerili v koristno zaposlitev na drugih področjih. Odvišni nameščenci obremenjujejo narodno ekonomijo in so kot zajedalci, ki živijo na račun drugih; socialno pa uživajo poseben privilegij, kar je proti enakosti državljanov pred oblastjo. Tako stanje večkrat izgovarjajo s socialnim razlogom, ker da bi brez teh služb prizadete družine ne mogle živeti. Pravi razlog pa je večkrat politični; gre namreč za pristaše vladajočega režima, ki jim je hvaležen ali jih še potrebuje na političnem področju. Na tem socialnem zlu najbolj boleljah avtoritarni režimi, s komunističnim na čelu.

Družbena oblast redno ščiti pravice delavstva, da v gospodarskih podjetjih ne bi bilo izrabljano. To vrši s socialno zakonodajo. Skrbi zlasti za plačo, ki gre delavcu, pa tudi za zdravstvene pogoje glede kraja in časa dela, glede počitnic, zavarovanja za nesrečo ali bolezen, pokojnino itd.

V skladu s krščansko sociologijo je idealna družinska plača, ki naj delavcu omogoča vzdrževati svojo družino. Žal take plače večkrat ne dopušča položaj podjetja ali celotni gospodarski položaj dežele. Po moderni socialni zakonodaji pa redno delavci prejemajo „družinske doklade“ k plači, ki so popolnoma v skladu z naukom krščanske sociologije.

Družbena oblast redno vrši naj-

višje nadzorstvo nad gospodarstvom in tudi daje splošne določbe v skladu s svojo gospodarsko politiko. Te določbe, ki na splošno spravljajo v skladje in usmerjajo gospodarstvo, se nanašajo npr. na višino obrestne mere, denarni obtok, zavarovanje denarne vrednosti (danes problem inflacije) itd.

Tako se kdaj zgodi, da ista družbena oblast, ki ščiti pravične plače delavstva, zaradi težkega gospodarskega položaja države plače nizko in jih ne dopušča dvigati, da reši prebivalstvo hujšega zla: brezposelnosti in inflacije. Tako se navadno plačujejo prejšnje gospodarske napake, zlasti „zapravljanje“, tj. s produkcijo nesorazmerno visoka poraba dobrin.

Cerkev v Latinski Ameriki tudi toži nad „mizernimi plačami“ (Puebla 29), kot obenem tudi prizna težki gospodarski položaj. Pri reševanju gospodarskih problemov opozarja na sorazmerno porazdelitev bremen na vse socialne plasti, da ne bi najtežje breme padlo na najnižje sloje.

To je splošen pogled na vprašanje plač, kolikor pomenijo deležnost na dobrinah narodne ekonomije.

O posameznih primerih nizke in krivične plače in izrabljanju delavca je težko govoriti. Položaj more biti zelo težak, če delodajalec noče razumeti potreb in pravice delavca, kadar ta morja ne more ali ne zna dobiti

v družini

EVANGELIJ — Z OČMI ZAKONCEV

SVETA DRUŽINA IN NAŠE DRUŽINE

Za verna zakonca, ki želita duhovno dozorevati, bo maj lepa prilika, da poglobita svoje spoznanje o božji materi, o njenem družinskem življenju in o vlogi največje Kristusove sodelavke v njunem zakonu. Morda bosta odkrila presenetljive stvari, ki jima imajo kaj povedati.

.....

druge službe in tudi ne zaščitite sindikata ali zakona.

Vedno je v življenju polno posameznih primerov, do katerih ne seže moč človeškega zakona. Urejata jih more božji zakon človeške vesti, če se ljudje po njej ravnaajo. Zato je tudi na socialnem področju tako važna verska vzgoja, ki skuša v življenju uveljaviti moč vesti.

(Bo še)

Franc Gnidovec

TVOJ OČE IN JAZ

Prišedši tja se je nastanil v mestu, imenovanem Nazaret, da se je spolnilo, kar so govorili preroki, da bo Nazarejec... Njegovi starši so hodili vsako leto na velikonočni praznik v Jeruzalem. Ko je dopolnil dvanajst let in so po običaju praznika šli v Jeruzalem ter se po končanih prazničnih dnevih vračali, je deček Jezus ostal v Jeruzalemu in njegovi starši tega niso opazili. Misleč, da je pri družini, so šli dan hoda ter ga iskali med sorodniki in znanci. In ko ga niso našli, so se vrnili v Jeruzalem in ga iskali. Po treh dneh so ga našli v templju... Ko so ga starši zagledali, so se zavzeli in njegova mati mu je rekla: „Otrok, zakaj si nama to storil? Glej, tvoj oče in jaz sva te z žalostjo iskala.“ In rekel jima je: „Kaj sta me

iskala? Ali nista vedela, da moram biti v tem, kar je mojega Očeta?" Toda ona nista razumela besed, ki jima jih je rekel. In vrnil se je z njima ter prišel v Nazaret in jima bil pokoren. In njegova mati je vse to ohranila v svojem srcu. In Jezus je napredoval v modrosti in starosti in milosti pri Bogu in pri ljudeh (Mt 2, 23; Lk 2, 41-52).

Starši

Že dolga sva **starša** in iščeva vzornikov ter „sotrpinov“, da bi se od njih učila, kako živeti svoj zakon in svoje družinsko življenje. Kot kristjana sva vedno skušala v svoji veri najti idealov in moči zanje. A zdi se nama, da sva v evangeliju za vse drugo našla več pobude kot prav za družinsko življenje. Jezus — izjemen otrok, Jožef — nenavaden mož, Marija — deviška mati. Zraven pa še družina z enim otrokom, a midva jih imava štiri... Sklenila sva, da se bova ponovno skušala poglobiti v življenje Kristusove družine, saj mora biti za naju tudi v njej veliko zgovornega.

Prišedši

Nenadoma se nama je ponudila prilika. Lahko sva poromala v sveto deželo, v kraje, kjer je živel Kristus z Jožefom in Marijo. Hitro sva se odločila. Čutila sva, da potrebujeva močnih spo-

znanj in doživetij ob svoji petnajstletnici zakona. Že dolgo časa nisva šla kam dlje. Tistih nekaj osebnih prihrankov sva bila pripravljena dati za to. Vzleteli smo in pristali, naslednji dan pa prišli v Nazaret. Nobene stvari si nisva tako zelo želela videti od blizu kot kraje in okolje, v katerem je živela sveta družina. Oba sva imela polno predstav o tem, kar sva slišala in brala od svojih otroških let do odraslosti. Pred odletom sva pregledala še enkrat knjige s slikami teh krajev. Tako „oborožena“ sva stopila v Nazaret.

Mesto

Ko sva zagledala **mesto**, se nama je zazdelo preveliko za najine predstave o mestu, kjer so nekoč živeli trije izredni člani božje družine, obenem pa premalo romantično, premalo ljubko. To je bil prvi vtis. Opazila sva torej, da sva za izredno božjo družino iskala izredne okoliščine, a teh ni bilo. **Nastanili** so se v mestecu, kakršnih je bilo takrat več. Na pročelju čudovite moderne bazilike Marijinega oznanjenja sva brala napis: „Angel je oznanil Mariji in Beseda je postala meso in prebivala med nami.“ Na tem vsakdanjem, tako preprostem koščku zemlje je torej Bog postal človek in član človeške družine. Kaj nama hoče Bog s tem povedati?

Nazarejec

Najprej nama je postalo jasno, da je Jezus **spolnil** Očetovo voljo, ki so jo **preroki** napovedali. Spolniti božji načrt je tudi stara želja še iz tistih dni, ko sva kot fant in dekle raziskovala, kakšne načrte ima Bog z najino mladostno ljubeznijo. Spolniti načrt! Ne — iskati najlepšo in najlažjo pot. Ne — le izpolniti svoje načrte, potešiti svoje želje ali uresničevati nasvete drugih, pač pa izpolniti božji načrt ob vsem svojem osebnem prizadevanju. V cerkvi Marijinega oznanjenja sva doživljala, kako je edini Marijin odgovor na božji načrt bil: „Zgodi se tvoja volja!“ On je Nazarejec, midva Slovenca. Koliko niti božjih načrtov se je prepletalo v najinem življenju. Najini računi so bili čisto drugačni. In še kolikokrat so se najini nameni križali z božjimi, čeprav sva mnogokrat šele veliko pozneje videla, da so bili božji in da so bili boljši od najinih. Včasih si skoraj ne upava več prositi za kakšne stvari, saj veva, da Bog hoče in more storiti vse, če je to njegov načrt.

Nazaret

V baziliki iz rumenkastega kamna — pri gradnji so sodelovali umetniki z vsega sveta — smo še isti večer imeli mašo v kripti pred — votlino. Marija je živela v „hišici“, ki je bila gotovo nekoliko prirejena votlina, a vot-

lina le ostane votlina. V kamniti votlini, torej sredi največje preproščine, je Bog postal lovek, je Bog postal otrok matere in član družine. Če bi Bog vprašal naju, bi gotovo predlagala drugače, vsaj: „Malo udobneje!“ Ali ne bi bilo torej prav, da tudi midva večkrat vprašava Boga, kaj bi on storil na najinem mestu?

Votlina

Še večje presenečenje naju je čakalo v cerkvi svete družine, kjer je čisto spodaj pod kripto bilo videti spet votlino, v kakršni, prirejeni za stanovanje, je v skrajni skromnosti živela družina Jožefa, Marije in Jezusa — trideset let! Spomnila sva se duhovnikovih besed pri maši: „Le kaj naj tukaj na tem mestu in v tem kraju spregovori človek, kjer je Bog trideset let — molčal! Če pa je kaj vredno besede, je potem gotovo tole: da ni tako neznansko majhne, neugledne in prezrte stvari, ki ne bi mogla postati velika, velikanska in večna, če je v njej Bog. In da ni tako velike, ugledne, močne in čaščene stvari, ki ne bi postala majhna in brez vsake vrednosti, če je brez Boga ali mimo njega.“ Ali ne bi mogla in morala reči isto za najino zakonsko in družinsko življenje?!

Najsrečnejša

Zvečer sva se pozno v noč pogovarjala v hotelski sobi. Never-

jetno, kako si nisva in nisva mogla predstavljati najinega življenja in najinih otrok v taki votlini. Tako sva navezana na naše udobje, tako si ne znava predstavljati življenja brez elektrike, vodovoda, hladilnika, kopalnice, da ne rečeva avtomobila — da naju je postalo globoko sram. Koliko nezadovoljstva opažava v najinem osebnem, zakonskem in družinskem življenju ob vsem obilju, v katerem se pravzaprav dušiva. A Marija, prav gotovo največja in najsrečnejša žena, je to znala in mogla biti — v votlini. In Jožef, ki je bil s svojo izjemnostjo le še bolj obremenjen, je bil gotovo kljub temu najboljši in najsrečnejši mož — v votlini. Najino največje doživetje v sveti deželi je bila prav tista votlina, v kateri je živel največji zakonski par zgodovine z največjim Otrokom človeštva.

Zakaj

Ko sva po vrnitvi pregledala diapozitive, ki sva jih tam posnela, sva poiskala mesta v evangeliju, ki govorijo o življenju svete družine. Tedaj sva odkrila nekaj še bolj presenetljivega: da tej družini ni bilo prizaneseno samo s skrajno skromnostjo in trdoto življenja, ampak tudi ne z notranjimi preizkušnjami v medsebojni ljubezni in v odnosu do pjunega otroka Jezusa. Kljub vzornemu spolnjevanju vsega, kar je bilo potrebno, sta doživljala stiske. „Otrok, zakaj si nama to sto-

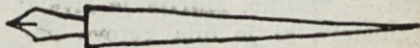
ril? Tvoj oče in jaz sva te z žalostjo iskala.“ Strah, razočaranje in žalost — kdo izmed nas poročenih ne pozna teh občutkov? In še bolj presenetljiv odgovor: „**Kaj sta me iskala?**“ Otroci, te naše velike skrivnosti, ki jim nikoli ne pridemo do dna, a vemo, da imajo svojo pot v življenje in v večnost! To doživljava posebno zdaj, ko je najstarejši v puberteti in ga naslednji že dohaja... Svojo **družčino** imata, svoje znance. **Ostajata** zunaj in se **vračata**, midva pa marsičesa ne razumeva... Morala bova **ohranjati te misli v svojem srcu** in z Marijino vero čakati razodetja božjih načrtov.

Hvaležnost

Začutila sva veliko sorodnost, sodeložnost in hvaležnost do tega preprostega, a čudovitega zakonskega para, ki je živel v neprimerno težjih okoliščinah, kot so najine, pa vendar s tako zvestobo božjim načrtom in s tako medsebojno ljubeznijo: „Tvoj oče in jaz!“ In s takim odgovornim starševskim odnosom do sina — Boga: „**Zakaj si nama to storil?**“

Zdaj sva spoznala in doživela, da nama ima ta evangeljska družina kljub svoji izjemnosti povedati toliko stvari za najin vsakdan. Hvala ji!

Vital Vider

Za mladino za mladino

Gledanje mladega kristjana na spolnost

Šesta zapoved je kratka, ureja pa važno področje človekovega življenja. Človek ima dva najmočnejša nagona, eden, ki posameznika ohranja pri življenju, to je nagon po hrani, in drugi, ki ohranja pri življenju človeško vrsto, to je spolni nagon. Po izvirnem grehu je v človeku nastal nered. Naravni zakoni, ki so bili do tedaj v skladu s človekovim razumom, so se spremenili, tako da nastane čuden položaj. Človek s svojim razumom spozna, kaj je prav in kaj ni, njegovi nagoni pa ga silijo, da dela tudi tisto, kar razum spozna, da ni prav. To je posebej očitno na področju spolnosti.

Kot moža in ženo ju je ustvaril

Spolnost je hotena od Boga, ker je ustvaril človeka kot moža in ženo ter rekel: „Rodita in se

množita ter napolnita zemljo“ (1 Mojz 1, 28). V raju je Bog določil: „Zaradi tega bo zapustil mož očeta in mater in se držal svoje žene in bosta eno telo“ (1 Mojz. 2, 24). Urejenost med nagonom in razumom sveto pismo ponazori takole: „Bila pa sta oba naga, človek in njegova žena, a ju ni bilo sram“ (1 Mojz 2, 25). Po izvirnem grehu pa pravi: „Gospod Bog je poklical človeka in mu rekel: ‚Kje si?‘ Odgovoril je: ‚Tvoj glas sem slišal v vrtu, zbal sem se, ker sem nag, in sem se skril‘“ (1 Mojz 3, 9-10).

Namen spolnosti je očiten: pomaga ustvarjati in ohranjati družinsko skupnost, v kateri sta mož in žena „eno telo“. Namen družinske skupnosti je rojstvo otrok. To so torej bistveni cilji spolnega nagona. Ti cilji pa se

dosežejo v polni meri v zakonu med enim možem in eno ženo in ta zveza je nerazdružljiva. O tem je spregovoril Jezus Judom čisto jasno. Po Mojzesovi postavi so Judje lahko dali ženi ločitveno pismo, Jezus pa to razloži: „Zaradi vaše trdosrčnosti vam je napisal to naročilo. Od začetka stvarjenja pa ju je Bog ustvaril kot moža in ženo. Zaradi tega bo mož zapustil očeta in mater in se pridružil ženi in bosta oba eno telo. Kar je torej Bog združil, tega naj človek ne loči“ (prim. Mt 19, 4-19). Zato je veljavno sklenjen krščanski zakon neločljiv.

Zorenje za spolnost

Človek se ne rodi spolno razvit. Otrok ne čuti spolnega nagona ali spolne privlačnosti. Šele v dobi doraščanja se razvije spolni nagon. Otrok začne spoznavati svet okrog sebe, ob tem naleti tudi na spolnost. Starši morajo vzgajati otroke k sramežljivosti, ker je tudi obramba proti spolnim zablodam, obenem pa ne smejo otrokom dajati vtisa, da je spolnost nekaj „grdega“, grešnega, nekaj, česar se mora sramovati. Tak način vzgoje je popolnoma nekrščanski, ker Bog ni ustvaril nič „grdega“. Spolna vzgoja pa mora biti primerna letom in sposobnosti dojemanja otroka. Prva spoznanja lahko dobi otrok prav ob rojstvu bratcev in sester. Zato je smešno, če krščanski starši govorijo o štok-

lji ali da bodo bratca, sestro „kupili“. Koliko lepše je, če otrok takoj zve, da se otrok razvije v materinem telesu. Koliko rajši bo imel mamo, ki ga je nosila devet mesecev v svojem telesu in ga šla potem roditi v bolnišnico, kot če ga je „prinesla štoklja“ ali če so ga „kupili“. Otrok seveda vpraša mnogo več, kot lahko razume. Kako je otrok tja prišel? Odgovor za nas kristjane je enostaven. „Ker se imata očka in mamica rada, jima Bog da otroka.“ Tak odgovor je tudi povsem resničen in globok.

Puberteta

V dobi zorenja se zanimanje za spolnost odkrije v novi luči. Zorenje prinaša spolne spremembe tudi na telesu mladostnika in mladostnice in s temi spremembami je združen nemir in novi občutki. Na to bi mladostnika morali pripraviti starši ali vsaj dobra literatura. Zlasti dekleta bi morala biti poučena glede sprememb v svojem telesu, ki se pripravlja na čudovito nalogo materinstva. Mati jo mora pravočasno poučiti o mesečnem perilu ali menstruaciji, da ne bo tega zvedela prej na ulici ali prišla v stisko, ko se to zgodi. Tudi mladi med seboj bi morali spoštovati skrivnost življenja. Med seboj naj bi se mladi ne pogovarjali o stvareh, ki jih tako malo poznajo, pač pa naj bi vzeli v roke kako dobro knjigo,

kot je za mlajše (12, 13 let) Kdo nam bo povedal resnico, Kdo nam bo odgovoril, za večje pa Dnevnik Anamarije ali Danyjev dnevnik.

V tej dobi se pojavi notranji nemir in fantazija okrog spolnosti. Tudi sanje so večkrat polne teh predstav. Večkrat se prav v sanjah ali v polsnu sprostijo nakopičene spolne sile. Jasno je, da v tem ni nobenega greha, ker so dejanja mimo človekove volje ali vsaj brez popolne zavesti. Zaradi slabe družbe ali samo od sebe se vsiljuje samozadovoljevanje spolnosti. Ker so to nova čustva, ki zbegajo mladostnika in je volja močno okrnjena, kot ugotavljajo psihologi, pogosto to ni smrtni greh, če se mladostnik bori ali če se zaradi navade ni zmožen pomagati. Računati moramo, da je volja mladostnika še šibka. Zato mladostnik ne sme iz teh padcev delati tragedije, z druge strani pa naj ne išče povoda za razburjanje domišljije z gledanjem nedostojnih slik, časopisov, filmov ali branja takih knjig. Tudi naj bo previden v stikih z drugim spolom. Vsak pogled seveda še ni greh. Upoštevati moramo, da je tu veliko tudi radovednosti, ki sama po sebi ni greh. Vsekakor pa naj se izogiba tega, kar ga vodi v spolnost.

Misli, ki se v tej dobi še posebej močno vsiljujejo in so greh le, če jih išče z namenom vznepanja strasti, bo najlažje premagal, če bo čimbolj zaposlil svojo

domišljijo z drugim delom in raznimi hobiji. Zelo koristen je aktiven šport, s katerim sproti porablja svoje prekipnevajoče sile. Rad naj se ukvarja s pomaganjem drugim, potrebnim, domačim, bolnim, za kar ima mladostnik veliko mero navdušenja. Zlasti pa naj ne lenari, ker z lenobo pridejo vse vrste strasti. Če ti ne delaš, dela hudič. Nesmiselno bi bilo spolne misli premagovati s silo, ker se še bolj vtisnejo v spomin. Pregovor pravi, da se „klin s klinom izbija“. Če bo glava polna načrtov, zanimanja za razna področja človeškega udejstvovanja, ne bo prostora za slabe misli. Priporoča pa se molitev, zlasti k Materi božji, in pa pogosto prejemanje zakramentov, spovedi in obhajila. Žal se dogaja ravno obratno: otroci, ki nimajo nobenih težav, radi hodijo k obhajilu in spovedi, mladi pa, ki bi to najbolj potrebovali, ne pridejo več blizu.

Priprava na zakon

Vse življenje do poroke je priprava na zakon. To, kar si postal po značaju, delovnih navadah, izobrazbo, vernost in pobožnost, vse to prineseš v zakon. Potrebna pa je še posebna priprava. Za vse poklice se danes zahteva kvalifikacija. Čudno je, da se za najbolj odgovorni poklic, to je družino, očetovstvo in materinstvo, ne zahteva nikakršna specializacija. Sodobne potrebe in

razkristjanjeno okolje so primorali duhovnike, da so začeli misliti na vsaj nekoliko daljšo pripravo na zakon, ki jo imamo danes s tečaji za zaročence že skoraj povsod.

Čeprav je spolnost eden glavnih pobudnikov za zakon, je žalostno, če je tudi edini ali skoraj edini. Fant, ki zahteva od dekleta spolne odnose in ji grozi, da jo bo sicer pustil, malo razume, kaj je podlaga za zakon srečne družine. Zaročenca se morata sicer tudi telesno vedno bolj približevati eden drugemu, zato je med njima dovoljeno več kot sicer med fanti in dekleti (poljubi, nežnosti, objemi), bolj ko sta blizu svojemu cilju. Po nauku Cerkve pa niso dovoljeni predzakonski spolni odnosi ali direktno vzbujanje spolnosti z dotiki (petting) z namenom, da se doseže spolni užitek. Cerkev ne gre za modo, ker hoče, da bo bodoča družina zgrajena na odgovorni ljubezni.

Mnogi pravijo, da nič ne dajo na formalnosti in da tisti kos poročnega papirja ničesar ne spremeni. Zakaj bi morala čakati na tisti „da“, če se imata rada. To so samo poceni izgovori. Bolje bi bilo, če bi preprosto priznala, da sta slabotna in se ne znata premagati, kot pa da iščeta izgovore za svoje početje. Nihče ne trdi, da se je premagati lahko, bolj ko si blizu sadu, bolj te privlači. To pa ne pomeni, da imaš do njega pravico. Če bi bilo

res, da je vseeno, potem bi nastalo vprašanje, kdaj zaročenca imata pravico eden do drugega, če te meje ne predstavlja tisti „da“, ki je pri kristjanih tudi zakrament, torej božja potrditev njune ljubezni?

Pri sklepanju poznanstev, ki naj pripeljejo v zakon, bi vera morala biti eden od magnetov in tudi skoraj nepogrešljivih pogojev. Zakonca se bosta morala popolnoma zlititi eden v drugega. Kako bo to mogoče, če nimata istih pogledov na najvažnejša vprašanja. Nastane tudi vprašanje vzgoje otrok in še mnogo drugih problemov. Nihče ne zanika, da je lahko tudi neveren fant ali dekle zelo plemenit, bolj kot marsikdo od tistih, ki se imajo za verne. Toda ne zaradi tega, ker ni veren, kakor je veren lahko kljub temu slab.

Odgovorno očetovstvo in materinstvo

Zakonci imajo veliko in vzvišeno nalogo. Deležni so božje stvariteljske moči. Ko je med njima spočet otrok, mu Bog posebej ustvari dušo. Duša se ne da deliti, ni je mogoče podedovati, ker je duh. Otrok je tudi najlepši božji dar njihovi ljubezni, ker se življenje staršev v otroku na neki način nadaljuje. Včasih je bil vsak otrok zaželen, ker so kmečke družine, ki jih je bila večina, potrebovale delovno silo in prehrana ni bila tak pro-

blem, ker so hrano pridelovali sami. Danes je drugače. Otroci zahtevajo mnogo več sredstev, čeprav se v tem močno pretirava in marsikdaj otroke razvaja (tesna stanovanja, šolanje otrok itd.) Mnogi se sicer sklicujejo tudi na prenaseljenost našega planeta. Evropi si ni treba beliti glave, ker število rojstev povsod upada in ponekod (Nemčija) število smrti že prekaša število rojstev. Vedno bolj postajamo narodi starcev. Načrtovanje družine pa je vsekakor potrebno. Cerkev želi, da se starši odgovorno po svoji vesti odločajo za število otrok. Nauk zadnjih papežev vztraja na načelu, da se družina lahko načrtuje samo z naravnim načinom tako imenovanih neplodnih dni, ne pa s tabletami ali drugimi sredstvi, ki naravnost preprečujejo spočetje. Splav pa ima za umor nerojenega človeka,

ki ima enake pravice do življenja kot odrasel človek.

Neporočeni

Nekateri se ne poročijo. Razlogov je več. Ali da niso našli pravega partnerja ali zaradi bolezní, domačih razmer (pomoči onemoglim staršem) ali iz zavzetosti za druge cilje (znanstveniki, raziskovalci). Posebno mesto zavzemajo tisti, ki se ne poročijo iz nadnaravnih nagibov, kot so duhovniki, redovniki in redovnice, da se lažje posvetijo Bogu in bližnjemu. Vsak od teh pa naj bi imel kak višji cilj, ki napolni njegovo življenje.

Spolnost je božji dar, ki lahko služi velikemu blagoslovu, lahko pa tudi uniči posameznike in narode, kot nam spričuje zgodovina (Rimljani). Odvisno je od tega, kako jo uporabljamo.

Pred vsem treba jasnosti, da ne govorim najprej o resničnih zmognostih in pa o razpoloženju, ki so predpogoj vsake umetnosti in vsacega ustvarjanja v občé. Kako naj moli človek Boga, če ga niti ne pozna, kako naj kaže, če niti sam ni našel, kako naj sveti, če je v njem samem tema ko v kozjem rogu? To povdarjam predvsem, ker je potreba jasnosti. Nadalje zahtevam, da mora biti umetnost etična, t. j. vzvišena, da gori ž njo in v njej vsa pesnikova duša, ker jo sili k temu veličastno spoznanje samo, ne pa da je navadna prostitutka, ki se prodaja in ščegeta poltnost. Veliki umetniki morajo biti sami veliki svetniki. Drugače niti mogoče ni. Seveda jaz ne trdim s tem, da bi morali pisati v samih dogmah etc., ampak da so polni Boga, ki napolnjuje vse, kar je pravega in zdušnega... Zdravo in krepko življenje, polno jasnosti, resničnosti, krvi in smisla...

Josip Murn Aleksandrov

France Veber:

ZADRUŽNA MISEL

Buenos Aires 1979, str. 144.

Ob svoji 25-letnici je Kreditna zadruga Sloga izdala izbor člankov dr. Franceta Vebra o zadrुžni misli. Uredil in uvod je napisal Zorko Simčič. Tisk — Editorial Baraga. Dr. Vebra, svetovnoznanega profesorja „čiste“ filozofije predvojne slovenske univerze v Ljubljani, je spoznal šolani Slovenec v osmi gimnaziji, kjer je bil od šolskega leta 1926-27 predpisan tekst Vebrova knjiga: Očrt psihologije. Pozornost je vzbudila ne samo snov, ampak tudi nekam tog jezik, ker je profesor Veber stalno iskal novih izrazov za svoja izvajanja. Njega samega pa smo srečavali skoraj vsako jutro, ko je ta suhi, srednje veliki profesor, visokega čela in sam vase zamišljen htel proti univerzi. Vedeli smo, da ne prestando snuje in piše. Vsebina njegovih izvajanj pa je bila znana v glavnem le njegovim slušateljem, z izjemo njegove knjige o Bogu, ki jo je izdala Mohorjeva družba v Celju. Prav malo pa smo vedeli, da se ta filizof ukvarja tudi z zadrुžno mislijo. Tudi dr. Ahčin ga v svojih knjigah ne omenja. To nam je povečini, mislim, odkrila šele pričujoča knjiga.

Obsega 13 člankov in razprav, ki jih je dr. Veber v glavnem napisal v letih 1933—1937 v Zadrugarju in njegovih koledarjih, ki je bilo glasi-

lo nabavljalnih zadrug železničarjev v Ljubljani.

Vsebina teh razurav in razmeroma preprost način obravnavanja, redkost za dr. Vebra, bo bogato poplačala skrbno prebiranje teh člankov in razmišljanje ob njih. Omenil bom samo nekaj posebno važnih ugotovitev.

...Pomen naroda za pravo kulturo in pravo zadrुžništvo (24—26). V razpravi Proizvodnja in zadrुžništvo trči ob problem Latinske Amerike: Povzroča greh beda ali bedo greh? (29). Zanimiva je razlaga razvoja v kapitalizem in njegovega nujnega konca. Ozdravilo vidi samo v zadrुžništvu (32—33). Zelo poučno razlaga razmerje med državno mislijo in zadrुžno gospodarsko mislijo v 3. razpravi (36—39). Za pravo zadrुžništvo je potrebna posebna vzgoja. Brez tega ne gre (42—44). Zelo koristni za vse, posebno za mlade, sta 4. in 5. razprava (47—49).

Posebno važni se mi zdita razprava 6., o pomenu gospodarstva (51—58), in 9.: Etika zadrुžnega gospodarstva (78—98), ki je tudi najdaljša. Ti dve bi bilo potrebno, da bi vsi, ki se količkaj ukvarjajo z gospodarstvom, večkrat prebrali in premislili. Zakaj egoizem nam je v krvi. Seveda se ne bomo strinjali z zadnjim poglavjem (VIII 99—110), danes, ko se borimo za lastno državo Slovenijo. 8. razprava lepo razlaga osnovno zmotnost kapitalizma in kolektivizma (71—73). Potreba bo

počasi prebrati in razmisliti. Pa tudi razpravljati na tej osnovi z mladimi, ki le težko razumejo, kje je zmotnost obeh, gospodarskega individualizma in kolektivizma.

O pravem razmerju med posameznim in celoto nas lepo pouči 10. razprava, posebno strani 114—116. Da je gospodarstvo odvisno tudi od svetovnega nazora, pojasnjuje 11. razprava (125). Smisel dela je človek in ne obratno (132—134). Zaključijo pričujočo knjigo Vebrovo predavanje, ki ga je imel na občnem zboru Zveze nabavljalnih zadrug v Ljubljani 30. junija 1937, kjer nekako

povzame svoja razpravljanja, ko našteva šest nujnih znakov pravega združništva (135—142).

Teh nekaj opomb naj vzbudi med nami mnogo pazljivih bravcev knjige Zadrugna misel, posebno vseh gospodarstvenikov in vseh, ki vzgajajo našo mladino! Prof. Vebru, sedaj že v večnosti, moramo biti za te razprave res hvaležni. Pa tudi Slogi, ki nam je omogočila spoznati jih. Škoda le, da ni navedeno pri posameznih razpravah leto, številka in stran, kjer so bile priobčene. Seveda, če ve zanje.

Boris Koman

TA DAN IN TO POPOLDNE

Kaj se ti zdi — kako je s tem Mestom popoldne?

Kamen boli?

In ure porivajo čolne?

Glej, šopek rož oblakov oranžno veselih!

Vzel jih ne boš?

Brž — da ti ne bodo uveli...

Vaze cement postaja že hladno odsoten.

S tržnice brent

odteka ta dan v to popoldne.

Ali srce ni dih pristaniškega Mesta?

V njem so galeb,

obzorje, nabrežje in vesla.

Vanj se sam Bog poda, če Ga hočeš sprejeti.

Ribiških rok

ob mreži v počitek razpeti.

Vladimir Kos

Novice

IZ SLOVENSKE

60-letnica Teološke fakultete v Ljubljani

10. marca je Teološka fakulteta v Ljubljani proslavila svojo 60-letnico. V stolnici je bila koncelebracija evharističnega bogoslužja. Koncelebracijo je vodil apostolski pronuncij Michele Cecchini. Po maši je bila slavnostna akademija v veliki avli Teološke fakultete. Od 9. do 16. marca je bila v prostorih fakultete razstava cerkvene umetnosti, misijonstva in teoloških del profesorjev.

Teološki tečaj 1980

Teološki tečaj je bil v tednu po veliki noči v Ljubljani in v Mariboru. Tema tečaja je bila razodetje z osnovno-teološkega vidika; kako sodobni človek sprejema razodetje; kako mu ga je treba podajati. Predavali so dr. Franc Rode: Preambula fidei danes; dr. Anton Strle: Jezus Kristus — lik razodetja; dr. Vilko Fajdiga: Razvoj v pojmovanju razodetja v zadnjem stoletju; dr. Franc Perko: Premiki v teologiji razodetja in sodobno oznanjevanje, škof dr. Vekoslav Grmič: Razodetje kot hermenevtika človeškega bivanja.

Umrli duhovniki

Jožef Klemenc

19. januarja je v Domu počitka v Lukavcih (župnija Križevci pri Ljutomeru) umrl Jožef Klemenc, nekdanji župnijski upravitelj v Zgornji Kungoti. Očeta ni poznal, mater je za nekaj ur videl šele kot novomašnik. Vzgajali so ga daljni sorodniki. Rojen je bil v graški bolnišnici, 1929 je bil v Mariboru posvečen, bil kaplan na več župnijah, 1941 od Nemcev izseljen na Hrvaško, po vojni pa deloval na Vurberku, v št. Janžu na Dravskem polju, 1955 za dobrih 6 mesecev bil v ljubljanski nadškofiji (Velike Lašče), potem v Koprivni, Črni in od 1964 v Zgornji Kungoti in pri Sv. Križu nad Mariborom. 1976 je stopil v pokoj.

Ladislav Tomazin

3. februarja 1980 je umrl v Dupljah Ladislav Tomazin, župnik v pokou. Rodil se je 1914 v Tržiču, posvečen je bil 1942 in odšel delovat v Istro, kjer je ostal do konca vojne. 1945 je postal župnik v štangi in soupravljal župnijo Janče. 1955 je dobil župnijo Čatež ob Savi, kjer je zgradil župnišče. Ko je zdravstve-

opešal, je prevzel manjšo župnijo Sela nad Kamnikom in tam ostal 11 let. Lansko jesen se je zaradi bolezni odpovedal župniji in se naselil v Duhovniškem domu v Kamniku. Po možganski kapi je dobil še pljučnico.

Štefan Strle

29. januarja je nepričakovano umrl v Košani dušni pastir štefan Strle. Rodil se je 1928 na Baču pri Knežaku, v duhovnika je bil posvečen v Ljubljani 1955, bil 3 leta kaplan v Hruščici, 14 let župnik v Podgradu in soupravljal Starod in Harije, od 1972 upravljal župnijo Košana in soupravljal Suhorje in Ostrožno brdo.

Janez Ferdin

9. februarja 1980 je umrl v Bukovščici nad Škofjo Loko tamkajšnji župnik Janez Ferdin. — Rojen je bil 1916 v Dorfarjih, župnija Žabnica, bil posvečen 1943, 1945 mu je škof Vovk zaupal kar 2 župniji: Staro in Novo Oselico, kmalu pa še Leskovic. Prvi 2 je upravljal 11 let, zadnjo pa 7 let. 1956 je dobil župnijo Trato-Gorenjo vas. Od tu je večkrat soupravljal Leskovic, dvakrat tudi Javorje. 1976. je zaprosil za manjšo župnijo — Bukovščico.

Katehetski seminar

Od 3. do 9. februarja je bil na Mirenskem gradu 10. teden izpopolnjevanja slovenskih katehetov. Udeležilo se ga je okrog 120 duhovnikov in katehistinj. Razpravljali so

o družini kot domači Cerkvi in osnovni vzgojiteljici v veri. Seminar je vodil Franc Škrabl, ki končuje študij katehetike v Rimu.

V katoliški Sloveniji narašča odpor proti državnem brezboštvu

Jugoslovanska državna policija je malo pred božičem preiskala stanovanja nekaterih slovenskih katoliških duhovnikov in izobražencev ter le-te zaslišala. Posebno so bile prizadete s tem osebe, ki so dejavne v katoliškem časnikarstvu.

Očitno je prišlo komunistično vodstvo v Sloveniji do sklepa, da je naraščajočo dejavnost Cerkve možno zavreti le še z „vnaprejšnim strelom“. Slovenski komunisti imajo za središče opozicije ljubljansko bogoslovno fakulteto in uredništvo „Družine“.

Na tečaju za študente in izobražence v Ljubljani je pojasnil mladi katoliški teolog Križnik: „Sistem, ki je brezbožen, vodi do otočja GULAG in njegovih podružnic.“

27. novembra 1979 se je vršila na ljubljanski teološki fakulteti prireditve ob jugoslovanskem državnem prazniku. Tu je predsednik slovenskih bogoslovcev Gerjol izjavil, da domovine ni mogoče enačiti z določenim režimom. Domovina je večja in globlja kot neki politični sistem.

Hud odgovor vodstva KP je sprožila posebna priloga Družine, v kateri so se vodilni teološki profesorji opredelili proti marksizmu in posebno proti nasilnemu brezbožnemu pouku v šolah.

Komunistični funkcionar Kolman je očital dekanu ljubljanske fakultete Štefanu Steinerju češ da so sile na ljubljanski teološki fakulteti, ki naj bi spodkopavale državo. Katoliški dekan naj bi mu odgovoril, da državo spodkopavajo tisti, ki kristjane ponižujejo na stopnjo drugorazrednih državljanov.

“Die Welt”, Hamburg, 3.1.89.

Odločitev za človeka

Mogli bi navesti niz problemov, ki so v naši družbi še daleč od rešitve. Družinska zakonodaja, ki bo pravilno upoštevala družinsko razsežnost človeka, vključno s pravnim porodniškim dopustom, otroškimi dodatki, z možnostjo, da se starši in še posebej mati resnično posvetijo otrokom, ne pa da so prisiljene zapravljati svoje enkratne materialne energije s proizvodnjo, tudi kadar gre to na račun otrok. Učinkovita zakonodaja proti splavu, temu nečloveškem početju proti najbolj neboljšanemu človeku (sedanja zakonodaja je prinesla porast tega, za kar vsi govorimo in vemo, da je zlo). Nelahko vprašanje javne morale, brez katere lahko dobro vzgajamo le posameznike, večina mladega naraščaja pa drsi navzdol. Trdnost zakonske zveze. In še kaj.

Ne moremo mimo težave, ki korrenini v samem jedru marksizma: družbo hoče osrečiti, posameznika dokončno osvoboditi, a se pri tem ne izogne vsaj začasni prisili. Svojo ideologijo postavlja za vrhovno merilo vsega, pa če je komu prav ali ne. Ob taki zasnovi vedno grozi ne-

varnost, da ne bi bile upoštevane človekove osnovne pravice, posebno glede verske svobode.

Kršćanstvo ne ponuja modela družbene ureditve, ponuja pa nekaj drugega: načela za družbeno ureditev. Modele naj iščejo ustrezni družbeni dejavniki, načela so pa že zdavnaj dana v evangeliju, še prej v občečloveški zavesti. So stvari, ki niso plod razvoja, niso podvržene nenehnemu spreminjanju (kot bi rad sodobni relativizem, vključno z marksizmom), ampak so utemeljene v človekovi naravi...

Cerkev največ pripomore k socialnemu napredku, če s papežem naglašaja prednost človeka pred svetovnimi nazori.

Miha Žužek

(Cerkev v sed. svetu, 1980, 1-2)

Dogodki v Sloveniji

29. novembra je v slovenski družbi dan republike in spominjati se ga je morala tudi ljubljanska teološka fakulteta. Bogoslovci so obesili v slavnostni dvorani na steno tri med seboj ločene slovenske trakove — zvezde seveda niso pritrdili nanjo. Predsednik bogoslovnega društva je med drugim povedal, da domovine ni moč istiti z nekim režimom. Glavni govornik Križnik je razvijal misel o vlogi duhovnika v slovenski zgodovini in dokazoval, da bi slovenski narod brez krščanstva in brez duhovnika niti nastal niti obstal. Med zaslužnimi slovenskimi možmi je naštel tudi ministra Koroča, župnika Kleklja, škofa Rožmana in prof. Ehrlicha. Križnik je zahteval tudi spremembo ustave, ko-

likor so posameznikove pravice omejene po interesih socializma, saj so človekove pravice nad socialističnimi.

Ribičič je kmalu te in druge kritike imenoval „posamezne jastrebe“.

Na teološkem tečaju (konec nov. 79) je v pogovorih tik po predavanjih prišlo večkrat do zelo odkritih mnenj. Tako je povedal nadškof Pogačnik o škofu Rožmanu, da se je le-ta uprl revoluciji zato, ker so jo sprožili brezbožni komunisti, in da bo zgodovina povedala, ali je ravnal prav ali ne. Isti večer je odgovarjal urednik Družine o odkritju prisluškovalnih naprav v nadškofovi vili v Bohinju, o pokolu domobrancev po vojni, kako je KPS leve katoličane po vojni, ki so ji pri revoluciji pomagali, izigrala, in o procesih, ki jih je v prvih povojnih letih uprizarjal režim proti duhovnikom.

Častni doktorji ljubljske teološke fakultete

Na proslavi 60-letnice ljubljanske teološke fakultete (10. marca) so slovesno razglasili tri častne doktorje. Novi častni doktorji, ki so s svojim delom vtisnili pečat znanstvenim in pastoralnim prizadevanjem Cerkve na Slovenskem, so nadškof dr. Jožef Pogačnik, msgr. Albert Metlikovec iz koprške škofije (katehetski strokovnjak, voditelj medškofijskega katehetskega sveta in avtor številnih učbenikov ter drugih katehetskih priročnikov), in Drago Oberžan iz mariborske škofije, liturgično-pastoralni strokovnjak.

Med nami v Argentini

Začetek slovenskih šol

V nedeljo 9. marca je bila v cerkvi Marije Pomagaj začetna sv. maša slovenskih ljudskih šol, po maši pa je bila v dvorani Slovenske hiše prireditve v izvedbi Prešernove šole iz Castelarja. Pouk se je začel naslednjo soboto.

Srednješolski tečaj je imel začetno sv. mašo v soboto 15. marca.

Velikonočne duhovne obnove

Pred veliko nočjo so bile po slovenskih verskih središčih po dva večera duhovne obnove kot priprava za praznike. V cerkvi Marije Pomagaj jo je vodil msgr. Anton Orehar, isti tudi v San Justu in v Carapachayu, v Berazateguiju Janez Cukjati, v Slovenski vasi Franc Sodja, v San Martinu tudi msgr. Anton Orehar, v Castelarju dr. Jože Prešeren iz Trsta in v Ramos Mejía Mirko Mazora iz Gorice.

Duhovna obnova za mladino do 16. leta

Za dekleta in fante od končane ljudske šole do 16. leta starosti sta bili celodnevni duhovni obnovi v Domu duhovnih vaj „Malincrodt“, Ruta 3, km 39,5. Za fante je bila v nedeljo 16. marca, za dekleta pa naslednjo nedeljo. Fantov se je udeležilo 37, deklet pa 49. Obojne je vodil duhovnik Janez Cukjati.

SVETOVNE NOVINE

Umrl je berlinski kardinal

Decembra je v vzhodnem Berlinu po daljšem bolehanju zaradi bolezni dihal umrl 58-letni kardinal Alfred Bengsch. Med vojno je bil ranjen in je nato prišel v ameriško ujetništvo. Po vrnitvi domov se je odločil za duhovništvo. Leta 1950 je prejel mašniško posvečenje, leta 1959 pa škofovsko. Po odhodu škofa Döpfnerja v München so mu izročili vodstvo berlinske škofije, razdeljene v dva dela. Sodeloval je v pripravljalni komisiji za koncil. Pavel VI. ga je 1967 imenoval za kardinala. Zanj leta je bil član več rimskih papeških uradov, pri katerih je sodeloval s svojimi nasveti.

Umrl je Fulton Sheen

Za posledicami kapi je 9. decembra umrl v New Yorku naslovni nadškof Fulton Sheen, eden najbolj znanih ameriških škofov. Dočakal je 84 let. Leta 1930 je začel govoriti na ameriškem radiu NBC o katoliški veri. Njegova verska oddaja je pritegnila številne poslušalce. Le-

ta 1951 je bil posvečen v škofa. Kot „televizijski škof“ je od leta 1951 do 1957 nastopal pred 30 milijoni gledalci in jim razlagal katoliško vero. Od 1966 do 1969 je bil redni škof v Rochestru pri New Yorku, potem je odšel v pokoj. Napisal je okrog 60 knjig.

Češki škof Hlad umrl

16. decembra je v Moravcu na Češkem umrl pomožni škof Ladislav Hlad. Rodil se je v Plznu leta 1908, duhovnik je postal 1930, praški pomožni škof pa 1950. Zaradi nasprotovanja komunističnega režima ni mogel opravljati škofovske službe.

Kalabrijski škofje proti mafiji

Decembra so škofje južnoitalijanske province Kalabrije v skupnem pastirskem pismu spregovorili o mafiji kot o „sramotni nadlogi“ in „velikem zlu“. Povabili so vse ljudi, naj pomagajo iztrebiti mafijo, ki je v sramoto Južni Italiji. „Dolžni smo odkrito in jasno povedati o tej obliki nasilja, ki se razvija kakor

rakova bolezen in predstavlja zaje-
dalsko podzemlje, ki ruši našo druž-
bo“, pravijo škofje v svojem pismu.

Poleg vernikov posebej pozivajo
politike, naj storijo več za odpira-
nje novih delovnih mest po industrij-
skih središč dežele.

Benediktovo leto

Letos je 1500-letn. rojstva očeta za-
hodnega menišтва sv. Benedikta. Be-
nediktovi duhovni sinovi so s svo-
jima prizadevanjem položili temelje
zahodnoevropski kulturi in mladim
evropskim narodom pokazali smerni-
ce za dolga stoletja naprej. Te smer-
nice morejo tudi današnjemu evrop-
skemu človeku pokazati pot iz seda-
njih zmešnjav in težav. Benediktovo
redovno pravilo je: „Moli in delaj!“
Smernice tega reda, ki je v svojih
samostanih dal Zahodu prve šole,
obrtiške centre in žarišča umnega
poljedelstva, morejo tudi sodobnemu
industrijskemu življenju veliko ko-
ristiti.

Po benediktinskih pravilih ureja
svoje življenje danes okoli 17.000
redovnikov in 21.000 redovnic (12 ti-
soč benediktincev in 5000 cisterci-
janov, 15.000 benediktink in 6.000
cistercijank).

Število kristjanov v Sveti deželi

V minnesotskem mestu St. Paul
(ZDA) je oktobra predaval jeruza-
lemski latinski patriarh Giacomo
Beltriti o stanju krščanskega življa
v sedanjem Jeruzalemu. V vsej Sve-
ti deželi je po njegovih podatkih

94.000 katoličanov, 80.000 pravoslav-
nih in 7.000 evangeličanov. Okrog
100.000 kristjanov se je od leta 1948
iz Svete dežele izselilo zaradi vojnih
spopadov v Palestini.

Za obrambo verskih pravic

5 litvanskih duhovnikov je v Mo-
skvi ustanovilo odbor za obrambo
verskih pravic, ki tesno sodeluje z
istoimenskim odborom ruske pravo-
slavne Cerkve z župnikom Glebom
Jakuminom na čelu. Litvanski dnev-
nik „Tiesa“ (Resnica) je nedavno
napadel 2 člana tega odbora in ji-
ma očital, da zlorabljata svojo du-
hovniško službo „za širjenje laži in
blatenje Sovjetske zveze“, pa je ta-
koj več kot 2.000 vernikov podpisalo
izjavo, da redno obiskujejo božjo
službo, ki jo vodita omenjena du-
hovnika, pa niso nikoli slišali iz nju-
nih ust besed, ki bi jih mogli oceniti
za nelojalne.

Pismo iz taborišča groze

Na praznik sv. Štefana, 26. de-
cembra, je papež govoril z okna
svoje sobe. Med govorom je prebral
pismo, ki sta ga iz Kampučije po-
slala dva Italijana: „Obljuba, ki sva
jo dala pred nekaj dnevi na kam-
pučijski meji, nama nalaga, da vam
pošljeva ta klic v sili. Govori vam
o ljudeh, v taborišču groze, ki sva
ga po naključju našla 15. novembra
letos (1979) le kilometer od meje.
235 tisoč ljudi je v tem taborišču.
Nagneteni so drug na drugega, le
sestradani človeški ostanki so še, na

koncu življenja. Ne bova vam opisovala prizorov ranjenih in pohabljenih, otrok s strašnimi ranami, ki niti jokati ne morejo več. Nikjer ni slišati krika ali glasne tožbe, le tiha žalost je vsepovsod. Sprejeli so naju kot rešitelja, edina časnika, ki sva našla to taborišče. Kaj pa naj jim dava? Ni zdravnikov ne zdravil ne hrane ne obleke. Rotili so naju, naj jim pošljeva zdravila proti malariji, sredstva proti bolečinam in proti tifusu... Nad taboriščem visi strah pred kolero. Malarija je prizadela 90 odstotkov ljudi. Povejte papežu, so bile njihove zadnje besede. Drživa obljubo.“

Za versko oskrbo gluhonemih

Angleška ustanova Keston College, ki si na mednarodni ravni prizadeva za uveljavljanje pravic vernih, je prejela iz Poljske prošnjo, naj posreduje za tamkajšnje gluhone. Vodstvo zavoda za slušno in govorno prizadete v Przenmyslu je staršem gojencev že večkrat obljubilo, da bo njihovim otrokom dovolilo obiskovati verouk. Vendar so doslej vse prošnje kakor tudi posredovanje cerkvenih oblasti ostale brez uspeha.

Število bogoslovcev na Poljskem

Tiskovni urad poljske škofovske konference je poročal, da študira v letošnjem študijskem letu v 27 škofijskih in 35 redovnih semeniščih 5845 bogoslovcev (lani 5325, predlanskim 5058). Oktobra lanskega le-

ta je delovalo v 27 poljskih škofijah 20.198 duhovnikov.

Verska svoboda v Indoneziji ogrožena

Že leta 1973 so oblasti v Indoneziji izdale 2 odloka, ki izrazito omejujeta versko svobodo. Z enim so hoteli zavreti prestopanje iz ene verske skupnosti v drugo, z drugim pa otežiti pomoč krščanskim misijonarjem iz inozemstva. Po uradnih cenitvah je v Indoneziji 130 milijonov prebivalcev. 80 odstotkov je muslimanov, kristjanov naj bi bilo 8 odstotkov.

Na Japonskem poroke po katoliško

Na Japonskem želi vsak peti par novoporočencev poroko v krščanski cerkvi, čeprav je na Japonskem večina ljudi nekristjanov. Želijo si „blagoslov krščanskega Boga kot zagotovitev za zakonsko trajnost.“ Krščanske skupnosti opremljajo za nekristjane posebne poročne prostore.

Novi nadškof v Milanu

Za novega škofa v Milanu je Janez Pavel II. izbral in posvetil jezuita Carla Martinija, dosedanjega rektorja papeške univerze Gregoriana. Dosedanji nadškof Colombo (77) je odšel v pokoj. Martini je star 52 let. 10 let je študiral na Gregoriani in na bibličnem institutu, kjer je 1969 postal rektor, predlanskim pa je postal rektor Gregoriane. Milan-

ška škofija spada med največje v Cerkvi. šteje 5 milijonov katoličanov, razdeljena je na 1114 župnij. škofijskih duhovnikov je skoraj 2500, redovnikov nekoliko manj, redovnic pa več kot 11.000. Colombu je pri vodstvu škofije pomagalo 8 pomožnih škofov.

Za izpustitev Ogurzova

Augsburški škof Stimple se je v pismu sovjetskemu samodržcu Brežnjevju zavzel za izpustitev znanega japonologa Igorja Ogurzova (42). Ta je že 13. leto zaprt in hudo bolan. Če bi ga izpustili, bi mu s tem rešili življenje.

Spornost Boffa

Kongregacija za verski nauk je izjavila, da v nekaterih spisih brazilskega frančiškanskega teologa Leonarda Boffa (41) ni pravega krščanskega nauka. P. Boff je eden izmed najbolj znanih zagovornikov t. i. „teologije osvoboditve“. Napisal je več knjig.

Ob 1600-letnici smrti sv. Bazilija

Ob letošnjem godu sv. Bazilija (2. januarja) je papež napisal apostolsko pismo (28 strani), v katerem časti sv. Bazilija in poudarja njegov vpliv na meništvo po vzhodnih deželah.

Bazilij (330-379) je bil škof v Cezareji v Mali Aziji, ki je bila tedaj še grška (danes je to Turčija).

Sestavil je za menihe in askete pravila za duhovna prizadevanja. Njegove smernice so kmalu izpodrinile vsa druga meniška pravila na Vzhodu. Vzhodnim menihom danes enostavno pravijo bazilijanci. Bazilijeve smernice, piše papež, so primerne tudi še danes za uresničevanje evangeljskih navodil.

Vatikan protestiral proti konfinaciji Saharova

Vatikanski tiskovni predstavnik je 25. januarja sporočil, da se je tudi Papeška akademija znanosti in umetnosti pridružila znanstvenim ustanovam vsega sveta, ki so pri sovjetski vladi protestirali zaradi ravnanja z uglednim ruskim znanstvenikom Saharovom. Sovjetske oblasti so mu odvzele vse naslove in diplome ter ga iz Moskve pregnale v industrijsko mesto Gorki, kamor nimajo dostopa zahodni časnikarji. Predsednik Papeške akademije znanosti in umetnosti Carlos Chagas je poslal posebno pismo sovjetski akademiji znanosti in umetnosti, v katerem je odločno protestiral zaradi izгона akademika Saharova. Povedal je, da so člani znanstvene ustanove popolnoma solidarni s Saharovom in mu izražajo vse svoje simpatije. Med drugim pa je v pismu tudi poudaril, da je svoboda misli in dela nujna za znanstveno in splošno človeško delovanje.

Sovjetske oblasti so pokončnega in pogumnega akademika Saharova obtožile protidržavne dejavnosti in širjenja neresničnih novic o položaju v Sovjetski zvezi.

KJE JE KAJ

LETO 47

MAJ 1980

UVODNIK	Marija, vzor žene in matere	257
IZ ŽIVLJENJA CERKVE V SLOVENIJI	Slovenske Marijine božje poti Ob smrti nadškofa Pogačnika (Jože Jurak) število prebivalcev v ljubljanski nadškofiji leta 1979 Msgr. Alojzij Turk, novi beograjski nadškof	260 270 277 278
SODOBNA VPRAŠANJA	Sedanji slovenski trenutek (Naša luč) ... Krščanska morala po zamisli dr. Vojana Rusa (Štefan Steiner) Pomanjkanje in lakota v Latinski Ameriki (Franc Gnidovec)	279 281 296
V DRUŽINI	Sveta družina in naše družine (Vital Vider)	301
ZA MLADINO	Gledanje mladega kristjana na spolnost ..	305
POEZIJA	Truhlar: Sveto pismo, Vera, Molitev, Milost Ta dan in to popoldne (Vladimir Kos) ...	267 311
NOVICE	Novice iz Slovenije Med nami v Argentini Svetovne novice	312 315 316

Malo za šalo, malo zares

Na tehničnem pregledu avta.

„Vaš avto ni v redu: manjkata mu brisalca za šipe.“

„Ta sem pa snel, ker mi policaji vedno zatikajo zanju listke.“

— — —

„Pol vrčka piva, prosim!“

„Pol vrčka? Pol vrčka ga ne prodajamo?“

„Kako da ne? Kaj je pa tisto, kar nosite na pladnju?“

— — —

Mož, ki se ga je precej nalezal, ne more in ne more najti svojega avta na cesti.

„Peljite se z avtobusom!“ mu svetuje nekdo.

„Kako ga bom pa spravil doma v garažo?“

— — —

V restavraciji. Natakarak gostu: „Če že pravite, da je ta jed neužitna, potem, prosim, vsaj ne brskajte po njej! Kdo pa, mislite, bo hotel jesti za vami?“

— — —

„Posodi mi stotak!“

„Saj mi ga ne boš vrnil!“

„Kako veš, da ti ga ne bom?“

„Ker ti ga ne bom posodil.“

DUHOVNO ŽIVLJENJE

je slovenski verski mesečnik, ki ga izdaja konzorcij (msgr. Anton Orehar); urejuje uredniški odbor.

Editor responsable: msgr. Antonio Orehar — Ramón L. Falcón 4158, 1407 Buenos Aires, Argentina.

Registro de la propiedad Intelectual No. 1.313.507

Tiska Vilko s. r. l., Estados Unidos 425, 1101 Buenos Aires, Argentina.

POVERJENIKI

ARGENTINA: Dušnopastirska pisarna, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires.

ZDA: Rev. Julij Slapšak, 6019 Glass Ave., Cleveland, Ohio 44103, USA.
Slovenska pisarna, Baragov dom, 6304 St. Clair Ave., Cleveland 3, Ohio 44103, USA.

KANADA: Ivan Marn, 131, Treeview Drive, Toronto 14, Ontario, Canada.

TRST: Marijina družba, Via Risorta 3, Trieste, Italia.

ITALIJA: Zora Piščanec, Riva Piazzutta 18, Gorizia, Italia.

AVSTRIJA: Naročnino pošiljajte Mohorjevi družbi v Celovec.

NAROČNINA

Letna naročnina v Argentini in obmejnih državah je do 31. maja 1980 (ne več marca) \$ 65.000; v ZDA in Kanadi 25 dolarjev; v Avstriji 300 šilingov; v Italiji 20.000 lir; drugje protivrednost dolarja.

DENARNA NAKAZILA NA NASLOV:

Antonio Orehar, Ramón Falcón 4158, 1407 Buenos Aires, Argentina.

Zunanja in notranja oprema DŽ in BS: Stane Snoj.

POROMAL BOM...

Poromal bom na božjo pot,
k Mariji pojdem tja v Luján —
preveč mi dala je dobrot,
za hvalo skoraj sem kesan.

Iz rek krvi, iz ognja, ran,
iz groma bojnih žrel in min
vodila me je njena dlan
ko jasna noč iz dna temin.

Odpadli so okovi z rok,
zapahi popustili ječ,
razlomil se je bojni lok,
na tla je zdrknil rabljen meč.

Razgrnil se je ocean,
v milijardah valov strepetal,
ko plašč iz drage svile stkan
je v sončnih žarkih zableščal.

Zbujen iz groznih, blodnih sanj
na kraju novega sveta
strmim... Prej nisem vedel zanj.
Skrivnostno moja pot je šla.

Ubežnik, lačen in bolan,
do smrti žalosten, potrť —
od rok prijaznih sem obdan,
Veronika mi nudi prt.

Prost stopam zdaj po varnih tleh,
vem, čutim: Oskrbnik, dolžan
talentov tisoč Bogu... Greh
me žgal bo, če ne bom Mu vdan.

Poromal bom na božjo pot,
k Mariji pojdem tja v Luján,
za milost čudežnih dobrot
vsaj pesem dam ji, cvet izbran.

Štefan Tonkli

